

B i j l a g e n

Bijlage 1: Natuurlijke en landschappelijke waarden

1. Middelzeepolders

De natuurlijke ondergrond:

De bodem in de voormalige Middelzee bestaan uit zware kleigronden die kalkrijk tot ondiep kalkarm zijn. De hoogteligging bedraagt gemiddeld 0,25 meter + NAP.

Het ruimtelijk patroon:

De Middelzeepolder ligt in een smalle strook langs de westgrens van de gemeente. Het is een zuidwest-noordoost lopend gedeelte van de oude Middelzee, die vroeger Oostergo en Westergo van elkaar scheidde. Aan de oostzijde wordt het gebied begrensd door de Middelzeedijk.

Dit deel van het gebied ontleent de naam "Nijlân" aan het feit dat het pas in de 13^e eeuw volledig is ingedijkt en drooggelegd. Het behoort tot het jongere cultuurlandschap. Het gebied wordt gekenmerkt door een vlakke ligging. Het is in gebruik als grasland en heeft een rechthoekige rationale verkaveling. Kenmerkend voor het gebied is de beperkte ontsluiting; de ontsluiting vindt voornamelijk plaats vanaf de Snitserdyk en De Trije Romers, aan de randen van de Middelzeepolders. De Swette speelde vroeger een belangrijke rol als vaarverbinding. Bewoning komt voor in de vorm van een gering aantal boerderijen die alle op korte afstand van de dijk zijn gelegen.

Het landschapsbeeld:

Een belangrijk kenmerk van de Middelzeepolder is een grote mate van openheid. Deze openheid wordt slechts plaatselijk langs de oostgrens onderbroken door verdichting in de vorm van enkele boerderijen en enige beplanting.

Het bebouwingsbeeld:

Bebouwing in dit landschapstype bestaat voornamelijk uit vrij nieuwe bebouwing die een lage gootlijn heeft en flauw hellende daken. Met uitzondering van een paar oudere boerderijen is de bebouwing vooral laag en uitgestrekt. De bebouwing voegt zich in het open landschap.

2. Terpengebied

De natuurlijke ondergrond:

Aan de westzijde langs de voormalige Middelzee en langs het stroomgebied van de Moezel lopen oude kwelderruggen met daarop een

jonge getijde-afzetting. Deze is afgezet in een brak milieu en is in de meeste gevallen niet dikker dan 0,80 meter. De bouwvoor bestaat uit kalkloze zware zavel of lichte klei. De hoogteligging van het gebied varieert van 1 meter - NAP tot 1 meter + NAP.

Aansluitend aan de kwelderruggen liggen de oude kweldervlakten die bestaan uit knipkleigronden. De knipkleigronden, zware kalkloze ijzerhoudende kleigronden met een sterk humeuze bovenlaag, variëren in dikte van 0,15 tot 0,25 meter. Het vochthoudend vermogen van deze gronden is gering. In extreem droge perioden kunnen verdrogingsverschijnselen optreden. Bij langdurige regenval treedt gemakkelijk vertrapping op, waarna de grond zich slecht herstelt. De hoogteligging varieert van NAP tot 1,30 meter - NAP. Binnen het gebied van de knipkleigronden komen plaatselijk afgetichelde percelen voor, gekenmerkt door een lagere ligging en steilranden.

Het ruimtelijk patroon:

Het terpengebied ligt direct ten oosten en zuidoosten van de vroegere Middellzee. De oude Middellzeedijk vormt de westelijke grens. Aan de oostzijde wordt het gebied begrensd door het hooilandengebied en aan de zuidzijde door het merengebied. Bij Jirnsom en Akkrum zet het gebied zich voort in en langs het stroomgebied van de Mûzel en de Boorne.

Het is een oud kleigebied waar de eerste bewoning plaatsvond. Vrijwel alle terpen en terprestanten bevinden zich in dit gebied. Deels hebben deze een ontwikkeling doorgemaakt tot terpdorp en deels betreft het kleinere terpen waarop een of meerdere boerderijen voorkomen of waar de bebouwing geheel is verdwenen. Uit bodemkundige en cultuurhistorische bronnen is op te maken dat de volgende dorpen als terpdorpen zijn aan te merken: Idaerd, Reduzum, Friens, Jirnsom, Akkrum, Raerd, Poppenwier, Dearsom en Sibrandabuorren. Warstiens, Naarderbuorren, Eagum, Flansum, Birstum, Bernsterbuorren en Engwerd zijn terpnederzettingen waar nog meerdere boerderijen voorkomen. Daarnaast komen een tal terpen of terprestanten voor zonder bebouwing of met slechts een enkele boerderij.

Door natuurlijke invloeden en menselijk ingrijpen zijn in dit kleigebied hoogteverschillen ontstaan. Er zijn door de zee gevormde slenken aanwezig. De meest opvallende ligt ten westen van Wergea. Ook terpen, dijken, kaden, vaarten en brede laagten, al dan niet ontstaan door afgraving, hebben dit reliëf gevormd.

Het ingedijkte stroomgebied van de Boorne en de Moezel maakt een integraal onderdeel uit van het terpengebied. Hoewel op een

topografische kaart het stroomgebied van Boorne en Moezel door de belijning van kavelgrenzen redelijk goed te onderscheiden is, is dit in het veld veel minder het geval. De grenzen tekenen zich niet scherp af in het landschap; veeleer is er sprake van vage grenzen en geleidelijke overgangen van het stroomgebied naar de naastliggende gebieden.

De verkaveling, een onregelmatige blokverkaveling, is nauw verbonden met de natuurlijke ontstaanswijze. Slotenpatronen zijn vaak afgestemd op in laagten gelegen waterlossingen, die ontstaan zijn uit vroegere krekken en geulen. Deze laatste hebben meestal een kronkelend verloop.

Bij een aantal terpen zijn fragmenten van een radiaire structuur aanwezig in het kavelpatroon. Deze structuur is kenmerkend voor het oudste kavelpatroon in het terpengebied. Ze ontstond doordat het gebied vanaf de terp in gebruik werd genomen. Ten westen van Flansum en ten oosten van Friens zijn kavelrichtingen aanwezig die op een dergelijke structuur wijzen.

De ontsluiting van het terpengebied vertoont ook in de huidige situatie op veel plaatsen nog een grote samenhang met de natuurlijke opbouw van het gebied. Het betreft hier de wegen die op de terpen gericht zijn en daarbij een kronkelend verloop vertonen door de ligging op hogere terreingedeelten of op de oude kronkelende dijken. De nieuwere wegen hebben overwegend een recht beloop.

In het terpengebied ligt een uitgebreid stelsel van grotere en kleinere waterwegen die naast een functie voor de waterhuishouding, een belangrijk onderdeel van het transportsysteem waren. Gekoppeld aan grotere doorgaande vaarten zijn vrijwel alle terpen en grotere boerderijplaatsen ontsloten door middel van opvaarten. Dit stelsel is nog bijna geheel compleet aanwezig (hoewel niet altijd meer bevaarbaar). Het kenmerkende, onregelmatige patroon in verkaveling en verloop van wegen en dijken is ook aanwezig in het verloop van vele vaarten en opvaarten in het terpengebied.

Het landschapsbeeld:

Het landschapsbeeld wordt gekenmerkt door een grote mate van openheid. In dat opzicht wijkt het gebied weinig af van de aangrenzende gebieden. Grote verschillen met de aangrenzende gebieden manifesteren zich vooral in de aard van de verdichting, de ordening van de verdichting en de wijze waarop in de openheid bepaalde kenmerken kunnen worden waargenomen. De aanwezige verdichtingselementen zijn puntvormig (dorpen, terpen, boerderijen met erfbeplanting), of komen voor als lijnvormige verbindings-elementen (wegbeplantingen) tussen de punten. Typerend voor het beeld van het terpengebied is bijvoorbeeld de

Hegedyk e.o. bij Raerd. Daarnaast komen, als geled opgebouwde lintvormige elementen, de verdichtingsassen voor van Wergea – Warten, Poppenwier – Tersoal – Sibrandabuorren en Reduzum – Jirnsun – Akkrum – Aldeboarn. Het gebied is relatief rijk aan beplantingen.

Het kenmerkende is dat de verdichtingselementen op een schijnbaar willekeurige wijze geordend zijn. Duidelijke richtingen ontbreken. In de opbouw van ruimte en massa is geen direct herkenbare structuur waar te nemen.

Door de openheid spelen een drietal landschappelijke kenmerken een belangrijke rol in het beeld. Het betreft het kronkelende beloop van wegen, de zichtbaarheid van reliëf in de vorm van kaden, dijken, terpen, laagten van geulen en kruinige percelen en op veel plaatsen is water in de vorm van meren, vaarten en sloten een beeldbepalende factor.

B e b o u w i n g s b e e l d :

De boerderijen binnen het terpengebied zijn over het algemeen hoger dan in de middelzeepolders. De boerderijen zijn hier grootschaliger. De bebouwing is hoger, bestaat vaak uit meerdere nieuwere schuren, maar is compacter.

3 . H o o i l a n d e n g e b i e d

D e n a t u u r l i j k e o n d e r g r o n d :

Het hooilandengebied ligt ten oosten van het terpengebied. De bodem bestaat aan de westzijde uit klei-op-veengronden en aan de oostzijde uit veengronden. Deze onderscheiden zich van elkaar door de dikte van de kleilaag. De klei-op-veengronden hebben een kleidek van 0,40 tot 0,80 meter. Bij de veengronden is het kleidek 0,20 tot 0,40 meter dik. De aard van het kleidek vertoont veel overeenkomst met de knipkleigronden.

H e t r u i m t e l i j k p a t r o o n :

De bewoners van het terpengebied hebben de aangrenzende klei-op-veengronden en veengronden in eerste instantie als hooiland in gebruik genomen. Er vond een systematische verdeling van de grond plaats, waardoor een meer regelmatige verkaveling ontstond. Deze heeft het karakter van een strookvormige blokverkaveling, overgaand in een onregelmatige strokenverkaveling.

Vanouds was de gesteldheid van dit gebied zodanig dat het alleen gebruikt kon worden als hooiland. Door verbetering van de ontwatering is het gebruik van dit gebied verschoven naar weidebouw. Boerderijen waren oorspronkelijk niet aanwezig, met uitzondering van het Grouster Laagland, De Burd, Soarremoarre en Poppenhuizen. Het gebied was voornamelijk ontsloten via het water, door middel van eenzelfde stelsel

van vaarten en opvaarten als in het terpengebied. Vanuit het terpengebied liep een gering aantal onverharde wegen het gebied in.

In de afgelopen vijftig jaar heeft het gebied een aantal belangrijke veranderingen ondergaan. Behalve verbetering van de water-huishouding is de ontsluiting van het gebied geheel gewijzigd. Het hooilandgebied is ontsloten door een aantal nieuwe wegen die in het algemeen centraal door het gebied lopen en gekenmerkt worden door een recht beloop. Daarnaast is in het gebied een aantal boerderijen gebouwd. Dorpen komen in het hooilandengebied niet voor.

In het gebied ligt een aantal meren. De belangrijkste zijn het Pikmeer en de Wijde Ee. Kleinere meren zijn het Botmeer, Bokkumermeer, Biggemoer en Timertsmeer. Drooggelegde meren zijn het Pingmeer, Auke Hinnesmeer en Birstumermeer.

Het landschapsbeeld:

Het landschapsbeeld van het hooilandengebied kan gekarakteriseerd worden als een open, zeer grootschalig en vlak weidegebied zonder de kenmerkende kwelderwelingen van het terpenlandschap. Verdichting is in beperkte mate aanwezig en komt als puntvormige elementen voor in de vorm van boerderijen met erfbeplanting. Langs een aantal wegen is plaatselijk wegbepanting aanwezig. Ondanks de beperkte ontsluiting van het gebied is door de openheid het doorzicht groot. Een duidelijke structuur is in de openheid niet aanwezig. De wegen hebben een recht beloop en plaatselijk speelt water een grote rol in het landschapsbeeld.

Bebouwingsbeeld:

In het Hooilandgebied is de nieuwere agrarische bebouwing ondergeschikt aan de oude (stelp)boerderij met zijn hoge nok en grote dakvlakken. De uitbreidingen van de boerderijen zijn laag en uitgestrekt en ondergeschikt aan de oude vorm.

4 . Merengebied

De natuurlijke ondergrond:

De opbouw van de bodem van het merengebied wijkt nauwelijks af van het hooilandengebied. Het merengebied ligt ten zuidwesten van het terpengebied. Aan de noordzijde liggen klei-op-veengronden en aan de zuidzijde veengronden.

Het ruimtelijk patroon:

Binnen de gemeente Boarnsterhim vertoont het merengebied zeer grote overeenkomsten met het hooilandengebied. Vrijwel alle eerdergenoemde

kenmerken van het hooilandengebied komen ook in het merengebied voor. Te noemen zijn in dit verband de geringe hoeveelheid bebouwing, de beperkte ontsluiting met veelal rechte wegen, het stelsel van vaarten en opvaarten en de aanwezigheid van meren (Terkaplesterpoelen en een deel van het Sneekermeer). De meren, vaarten, opvaarten en kanalen geven structuur aan het gebied. Dit heeft geleid tot een onregelmatige strokenverkaveling.

Het landschapsbeeld:

Ook wat betreft het landschapsbeeld geldt dat dit niet in essentie afwijkt van het hooilandengebied. Het is een zo mogelijk nog opener, zeer grootschalig en vlak weidegebied. De verdichting in het gebied is voornamelijk puntvormig (boerderijen met erfbeplanting). Terherne is het enige dorp in het merengebied. Langs een aantal wegen komt plaatselijk wegbeplanting voor.

In tegenstelling tot het hooilandengebied wordt het gebied aan de noord- en oostzijde visueel duidelijk begrensd door het verdichtingslint Sibrandabuorren-Tersoal-Poppenwier en de lineaire verdichting in de vorm van wegbeplanting langs de weg Jirnsum-Akkrum.

Bebouwingsbeeld:

De bebouwing van het merengebied onderscheidt zich van het Hooilandgebied in die zin dat de agrarische bebouwing hier grootschaliger en hoger is. De bebouwing binnen het merengebied is vergelijkbaar met de bebouwing van het terpengebied.

5 . Veengebied

De natuurlijke ondergrond:

Het veengebied bestaat voornamelijk uit het (inmiddels beschermde) natuurreservaat de Alde Feanen/ Princenhof. De Alde Feanen zijn verveend en bestaan uit water en (laag)veen.

Het ruimtelijk patroon:

De Alde Feanen/Princenhof is een niet ingepolderde verving. Hier vond een natuurlijke ontwikkeling plaats, waarbij door veenvorming en verlanding opnieuw land ontstaat. Het patroon van de petgaten en zetwallen is nog zichtbaar aanwezig. Maar door het wegspoelen van zetwallen zijn op enkele plekken grotere plassen ontstaan.

Het landschapsbeeld:

De verlanding met de daarmee gepaard gaande boom- en struikgroei in heeft geresulteerd in een afwisselend landschapsbeeld van openheid en verdichting in de vorm van water en moerasbossen. Bebouwing is in het

gebied niet aanwezig, uitgezonderd een tweetal boerderijen aan de rand van het gebied.

B e b o u w i n g s b e e l d :

De weinige (agrarische) bebouwing in het veengebied is over het algemeen nog vrij authentiek, bestaande uit een stelpboerderij zonder latere bijgebouwde schuren.

6 . D r o o g m a k e r i j e n

D e n a t u u r l i j k e o n d e r g r o n d :

In het noordelijk deel van de gemeente liggen enkele droogmakerijen (o.a. de Lytse Mar en de Jormar). Twee ervan onderscheiden zich vanwege hun grootte en worden hier apart gecategoriseerd: de Grootte Wargaastermeerpolder (drooggelegd in 1637) en de Hempensermeerpolder (drooggelegd in 1787). De droogmakerijen zijn gelegen op de rand van het kleigebied en het klei-op-veengebied. De bodem bestaat uit een complex van kleilig zand tot zware klei. Binnen 120 cm is ook veen in de bodem aanwezig. De hoogteligging varieert tussen de 1.7 meter en 2.1 meter - NAP..

H e t r u i m t e l i j k p a t r o o n :

De droogmakerijen zijn laag gelegen, vlakke, door een ringvaart en ringdijk omgeven polders met een zeer rationele verkaveling. In de Hempensermeerpolder zijn geen wegen aanwezig. De enkele boerderijen liggen aan de rand van deze polder. De polder kent een opmerkelijk regelmatig vierkant verkavelingspatroon.

De Grootte Wargaastermeerpolder wordt in het midden door een noord-zuid lopende weg doorsneden. Via insteekwegen worden enkele aan de westrand gelegen boerderijen ontsloten. De verkaveling is minder regelmatig dan in de Hempensermeerpolder.

H e t l a n d s c h a p s b e e l d :

De droogmakerijen worden gekenmerkt door een grote mate van openheid. De aan de randen gelegen polders zorgen samen met de rondom lopende ringdijk voor enige verdichting in het beeld.

B e b o u w i n g s b e e l d :

De drie boerderijen in dit gebied verschillen onderling sterk van vorm. Eén is nog vrij authentiek, een andere kent een laag, uitgestrekte nieuwere schuur en de laatste heeft meerdere kleinere schuren, compact bij elkaar gebouwd.

Bijlage 2: Staat van Bedrijven

SBI-CODE	OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS					
		nummer	geur	stof	geluid	gevaar	grootste afstand
-							
01	LANDBOUW EN DIENSTVERLENING T.B.V. DE						
	- LANDBOUW						
014	0 Dienstverlening tb.v. de landbouw:						
014	1 - algemeen (o.a. loonbedrijven): b.o. > 500 m ²	30	10	50	10	50	3.1
	- plantsoenendiensten en hoveniersbedrijven: b.o.						
014	3 > 500 m ²	30	10	50	10	50	3.1
	BOSBOUW EN DIENSTVERLENING T.B.V.						
02	- BOSBOUW						
020	Bosbouwbedrijven	10	10	50	0	50	3.1
	VERVAARDIGING VAN VOEDINGSMIDDELEN						
15	- EN DRANKEN						
151	0 Slachterijen en overige vleesverwerking:						
151	7 - loonslachterijen	50	0	50	10	50	3.1
	- vervaardiging van snacks en vervaardiging van						
151	8 kant-en-klaar-maaltijden met p.o. < 2.000 m ²	50	0	50	10	50	3.1
152	6 - verwerken anderszins: p.o. <= 300 m ²	50	10	30	10	50	3.1
1581	0 Broodfabrieken, brood- en banketbakkerijen:						
1581	1 - v.c. < 2500 kg meel/week	30	10	30	10	30	2
1585	Deegwarenfabrieken	50	30	10	10	50	3.1
1592	0 Vervaardiging van ethylalcohol door gisting:						
1593 t/m							
1595	Vervaardiging van wijn, cider e.d.	10	0	30	0	30	2
17	- VERVAARDIGING VAN TEXTIEL						
172	0 Weven van textiel:						
173	Textielveredelingsbedrijven	50	0	50	10	50	3.1
174, 175	Vervaardiging van textielwaren	10	0	50	10	50	3.1
	Vervaardiging van gebreide en gehaakte stoffen en						
176, 177	artikelen	0	10	50	10	50	3.1
	VERVAARDIGING VAN KLEDING; BEREIDEN EN						
18	- VERVEN VAN BONT						
181	Vervaardiging kleding van leer	30	0	50	0	50	3.1
	Vervaardiging van kleding en -toebehoren (excl.						
182	van leer)	10	10	30	10	30	2
	Bereiden en verven van bont; vervaardiging van						
183	artikelen van bont	50	10	10	10	50	3.1
	VERVAARDIGING VAN LEER EN LEDERWAREN						
19	- (EXCL. KLEDING)						
192	Lederwarenfabrieken (excl. kleding en schoeisel)	50	10	30	10	50	3.1
193	Schoenenfabrieken	50	10	50	10	50	3.1
	HOUTINDUSTRIE EN VERVAARDIGING						
20	- ARTIKELEN VAN HOUT, RIET, KURK E.D.						
2010.2	0 Houtconserveringsbedrijven:						
2010.2	2 - met zoutoplossingen	10	30	50	10	50	3.1
205	Kurkwaren-, riet- en vlechtwerfabrieken	10	10	30	0	30	2
	VERVAARDIGING VAN PAPIER, KARTON EN						
21	- PAPIER- EN KARTONWAREN						
2112	0 Papier- en kartonfabrieken:						
2112	1 - p.c. < 3 t/u	50	30	50	30	50	3.1
	UITGEVERIJEN, DRUKKERIJEN EN REPRODUKTIE						
22	- VAN OPGENOMEN MEDIA						
221	Uitgeverijen (kantoren)	0	0	10	0	10	1
2222.6	Kleine drukkerijen en kopieerinstallaties	10	0	30	0	30	2

SBI-CODE	OMSCHRIJVING		AFSTANDEN IN METERS					
	nummer		geur	stof	geluid	gevaar	grootste afstand	categorie
-								
2223	A	Grafische afwerking	0	0	10	0	10	1
2223	B	Binderijen	30	0	30	0	30	2
2224		Grafische reproductie en zetten	30	0	10	10	30	2
2225		Overige grafische activiteiten	30	0	30	10	30	2
223		Reproductiebedrijven opgenomen media VERVAARDIGING VAN CHEMISCHE	0	0	10	0	10	1
24	-	PRODUKTEN						
2442	0	Farmaceutische produktenfabrieken:						
2442	1	- formulering en afvullen geneesmiddelen	50	10	50	50	50	3.1
2442	2	- verbandmiddelenfabrieken	10	10	30	10	30	2
2462	0	Lijm- en plakmiddelenfabrieken:						
2466	A	Chemische katoorbenodigdhedenfabrieken VERVAARDIGING VAN PRODUKTEN VAN	50	10	50	50	50	3.1
25	-	RUBBER EN KUNSTSTOF						
2512	0	Loopvlakvernieuwingsbedrijven:						
2512	1	- vloeropp. < 100 m ² VERVAARDIGING VAN GLAS, AARDEWERK,	50	10	30	30	50	3.1
26	-	CEMENT-, KALK- EN GIPSPRODUKTEN						
261	0	Glasfabrieken:						
2615		Glasbewerkingsbedrijven	10	30	50	10	50	3.1
262, 263	0	Aardewerkfabrieken:						
262, 263	1	- vermogen elektrische ovens totaal < 40 kW	10	10	30	10	30	2
267	0	Natuursteenbewerkingsbedrijven:						
2681		Slijp- en polijstmiddelen fabrieken VERVAARDIGING VAN KANTOORMACHINES EN	10	30	50	10	50	3.1
30	-	COMPUTERS						
30	A	Kantoormachines- en computerfabrieken VERVAARDIGING VAN OVER. ELEKTR.	30	10	30	10	30	2
31	-	MACHINES, APPARATEN EN BENODIGDH.						
316		Elektrotechnische industrie n.e.g. VERVAARDIGING VAN AUDIO-, VIDEO-,	30	10	30	10	30	2
32	-	TELECOM-APPARATEN EN -BENODIGDH.						
321 t/m		Vervaardiging van audio-, video- en telecom-						
323		apparatuur e.d.	30	0	50	30	50	3.1
3210		Fabrieken voor gedrukte bedrading VERVAARDIGING VAN MEDISCHE EN OPTISCHE	50	10	50	30	50	3.1
33	-	APPARATEN EN INSTRUMENTEN						
33	A	Fabrieken voor medische en optische apparaten en instrumenten e.d. VERVAARDIGING VAN TRANSPORTMIDDELEN	30	0	30	0	30	2
35	-	(EXCL. AUTO'S, AANHANGWAGENS)						
351	0	Scheepsbouw- en reparatiebedrijven:						
351	1	- houten schepen VERVAARDIGING VAN MEUBELS EN OVERIGE	30	30	50	10	50	3.1
36	-	GOEDEREN N.E.G.						
361	2	Meubelstoffeerderijen b.o. < 200 m ²	0	10	10	0	10	1
362		Fabricage van munten, sieraden e.d.	30	10	10	10	30	2
363		Muziekinstrumentenfabrieken	30	10	30	10	30	2
364		Sportartikelenfabrieken	30	10	50	30	50	3.1
365		Speelgoedartikelenfabrieken	30	10	50	30	50	3.1
3661.2		Vervaardiging van overige goederen n.e.g.	30	10	50	30	50	3.1
45	-	BOUWNIJVERHEID						

SBI-CODE	OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS					
		geur	stof	geluid	gevaar	grootste afstand	categorie
-	nummer						
45	1 - bouwbedrijven algemeen: b.o. (<= 2.000 m ² Aannemersbedrijven met werkplaats: b.o. >	10	30	50	10	50	3.1
45	2 1000 m ² - aannemersbedrijven met werkplaats: b.o.<	10	30	50	10	50	3.1
45	3 1000 m ² HANDEL/REPARATIE VAN AUTO'S,	0	10	30	10	30	2
50	- MOTORFIETSEN; BENZINESERVICESTATIONS						
5020.4	B Autobeklederijen	0	0	10	10	10	1
5020.5	Autowasserijen	10	0	30	0	30	2
505	0 Benzineservisestations:						
505	3 - zonder LPG	30	0	30	10	30	2
60	- VERVOER OVER LAND						
6022	Taxibedrijven	0	0	30	0	30	2
63	- DIENSTVERLENING T.B.V. HET VERVOER						
6312	Veem- en pakhuisbedrijven, koelhuizen	30	10	50	50	50	3.1
64	- POST EN TELECOMMUNICATIE						
641	Post- en koeriersdiensten	0	0	30	0	30	2
642	A Telecommunicatiebedrijven	0	0	10	0	10	1
72	- INFORMATIETECHNOLOGIE						
72	Computerservice- en informatietechnologie-						
72	A bureau's e.d.	0	0	10	0	10	1
73	- SPEUR- EN ONTWIKKELINGSWERK						
731	Natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk	30	10	30	30	30	2
732	Maatschappij- en geesteswetenschappelijk onderzoek	0	0	10	0	10	1
75	- OPENBAAR BESTUUR, OVERHEIDSDIENSTEN,						
7525	SOCIALE VERZEKERINGEN						
90	- Brandweerkazernes	0	0	50	0	50	3.1
9002.1	A Vuilophaal-, straatreinigingsbedrijven e.d.	50	30	50	10	50	3.1
9002.1	B Gemeentewerven (afval-inzameldepots)	30	30	50	30	50	3.1
9002.2	A0 Afvalverwerkingsbedrijven:						
9002.2	A4 - pathogeen afvalverbranding (voor ziekenhuizen)	50	10	30	10	50	3.1
9002.2	A7 - verwerking fotochemisch en galvano-afval	10	10	30	30	30	2

**Bijlage 3: Notitie "Het innemen van een
ligplaats voor recreatieve
woonschepen"**

Het innemen van een ligplaats voor recreatieve woonschepen

Inhoud:

Notitie

Grou/Leeuwarden
plannummer: 0250041

vastgesteld door de gemeenteraad
op 24 februari 1998

1 Inleiding

In de gemeente Boarnsterhim komt een groot aantal recreatieve woonschepen voor. Op het innemen van een ligplaats voor deze schepen is de *Ligplaatsenverordening* van de provincie Friesland van toepassing. Naar aanleiding van de inspraak over het nieuwe bestemmingsplan voor het buitengebied van Boarnsterhim heeft een uitgebreide discussie plaatsgevonden over de wijze waarop in de toekomst de recreatieve woonschepen planologisch geregeld moeten zijn. Met name de eigenaren van deze woonschepen hebben met het oog op hun rechtszekerheid aangedrongen op een definitieve regeling in het bestemmingsplan. Het voorstel is om aan deze wens tegemoet te komen.

Woonschepen behouden in het Ruimtelijke Ordenings-instrumentarium echter een bijzondere positie. Ze zijn niet bouwvergunningsplichtig en dat betekent, dat heel andere vormeisen aan een regeling in het bestemmingsplan moeten worden gesteld dan aan bouwwerken waarvoor wel een vergunningsplicht geldt. Daarnaast zal het bestemmingsplan die bepalingen uit de ligplaatsenverordening over moeten nemen die betrekking hebben op het maken van steigers en beschoeiingen en op het inrichten van het bijbehorende terrein en/of water. In deze notitie wordt daarop ingegaan.

Doel	Deze beleidsnota geeft het algemene beleidskader met betrekking tot recreatieve woonschepen. Op het moment van vaststelling van het bestemmingsplan buitengebied zal deze beleidsnota ook worden vastgesteld. Tot dat moment zal deze beleidsnota worden gebruikt bij de afweging met betrekking tot de ontheffing op de ligplaatsenverordening Friesland (zie paragraaf 3.1).
Relatie permanent-recreatief woonschip	Zoals hiervoor aangegeven gaat deze notitie in op een regeling voor recreatieve woonschepen. De regeling met betrekking tot permanente woonschepen is vastgelegd in de <i>Woonschepen-verordening Boarnsterhim</i> (1986). In deze verordening is exact aangegeven waar de verschillende permanent bewoonde woonschepen zijn toegelaten. De meeste van deze ligplaatsen bevinden zich overigens binnen de bebouwde kommen van de verschillende dorpen.
Overige afstemming	De in deze notitie voorgestelde ontheffing geldt ook voor recreatieve woonschepen in de bebouwde kommen (en die daardoor in een ander bestemmingsplan zijn opgenomen dan het bestemmingsplan Buitengebied), met uitzondering van die woonboten die zijn gelegen in jachthavens en de speciale woonschepenhaven in Terherne. Daartegenover staat dat een aantal permanent gebruikte woonschepen die vallen onder de <i>Woonschepenverordening</i>

Boarnsterhim (en derhalve geen ontheffing nodig hebben) in het bestemmingsplan Buitengebied zijn opgenomen (nabij Nes). Hiermee is bereikt dat alle in het buitengebied aanwezig woonschepen op de plankaart staan.

In hoofdstuk 2 wordt allereerst uiteengezet welk juridisch kader bij het innemen van een ligplaats van toepassing kan zijn.

In hoofdstuk 3 is op basis van een inventarisatie globaal de verschijningsvorm van de bestaande woonschepen aangegeven en de gebieden waar deze zijn gelegen. Verder is aangegeven op welke wijze de gemeente in haar bestemmingsplan wil omgaan met recreatieve woonschepen en welke algemene randvoorwaarden daarbij worden gesteld.

In hoofdstuk 4 tenslotte is een nadere afweging gemaakt met betrekking tot de gebieden waar recreatieve woonschepen zijn gelegen. Dit onderscheid is van belang bij de afweging voor het al dan niet verlenen van vergunningen op basis van het bestemmingsplan. Ook is hier kort ingegaan op milieuaspecten.

In hoofdstuk 5 is een samenvatting gegeven van het voorgestelde beleid.

2 Juridische aspecten

2.1 Algemeen

Op het mogen innemen van een ligplaats of het aanleggen van vaartuigen is de *Ligplaatsenverordening* van de provincie Friesland* van toepassing. Deze ligplaatsenverordening was een vervolg op de landschapsverordening (1975), op grond waarvan de provincie Friesland ligoevers had aangewezen. In de Ligplaatsenverordening zijn de volgende van belang zijnde begripsbepalingen opgenomen.

Onder aanleggen wordt verstaan:

- het afmeren en het vervolgens doen of laten liggen van een vaartuig aan of op de oever, aan de oeverbescherming, aan of op een natuurlijke of een voor dit doel aangebrachte voorziening of aan een ander vaartuig, gedurende de tijd die daadwerkelijk gebruikt wordt voor een recreatief verblijf op of in de omgeving van het vaartuig.

Onder ligplaats innemen wordt verstaan:

- het afmeren en het vervolgens doen of laten liggen van een vaartuig aan of op de oever, aan de oeverbescherming, aan of op een natuurlijke of een voor dit doel aangebrachte voorziening of aan een ander vaartuig, anders dan voor aanleggen.

Het onderscheid tussen deze twee begrippen is toegespitst op het recreatieve gebruik van het vaartuig bij aanleggen. Bij aanleggen mag het schip in feite niet gedurende enige tijd worden achtergelaten. Dan wordt gesproken van ligplaats innemen.

Het mogen innemen van een ligplaats is in eerste instantie beperkt tot de in een bestemmingsplan expliciet voor haven, ligoever en dergelijke aangewezen gronden dan wel op basis van de verordening aangegeven ligoevers.

Voor het aanleggen bevat de verordening een aantal nadere regels met betrekking tot de plaats en tijdsduur van het mogen aanleggen. Een vaartuig mag overal aanleggen, behalve in een rietoever en op basis van in de verordening aangewezen oevers; het aanleggen is beperkt tot maximaal 3 achtereenvolgende dagen.

*is per 1 maart vervallen

Van zowel het verbod om buiten de aangewezen ligoevers ligplaats in te nemen of langer dan 3 achtereenvolgende dagen een vaartuig aan te leggen kan ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 1 december 1987 hebben Gedeputeerde Staten van Friesland onder meer de gemeente Boarnsterhim bevoegd verklaard deze ontheffing te kunnen verlenen.

2.2 Het innemen van een (permanente ligplaats)

Gelet op het voorgaande geldt dat uitsluitend sprake kan zijn van een ligplaats in het buitengebied, indien in een bestemmingsplan of een verordening deze ligplaatsen positief zijn aangewezen. Daarnaast geeft de provinciale *Ligplaatsenverordening* ook regels over de inrichting van de ligplaats. Ook hier laat de provinciale verordening de keuze tussen regels in een bestemmingsplan of vergunningen rechtstreeks op basis van de verordening.

Hierbij wordt wel eens vergeten dat bij veel woonschepen het ligplaats innemen niet alleen gaat om de woonschepen zelf, maar ook om de bijbehorende vaartuigen (motor-, roei- en zeilboten) behorende bij dit woonschip.

Voor het innemen van een permanente ligplaats voor zowel recreatief gebruik als voor een permanente woonfunctie gelden in principe dezelfde regels. Wel zal, gelet op het permanente gebruik, de inrichting van de ligplaats meer op deze functie zijn afgestemd dan de tijdelijke ligplaats. Dit kan betrekking hebben op het aanbrengen van steigers, maar ook op voorzieningen op de oever. Het aanbrengen van voorzieningen op de oever dient wel in overeenstemming te zijn met de bestemming van de aan het water grenzende grond. Indien deze gronden niet in de bestemming water zijn begrepen zal deze inrichting en het gebruik expliciet in de bestemming van de aangrenzende gronden dienen te worden vermeld.

2.3 Relatie met het bestemmingsplan

Het doel van het bestemmingsplan, namelijk een goede ruimtelijke ordening, is in de Memorie van Toelichting op artikel 10 W.R.O. als volgt omschreven:

“deze ruimtelijke ordening wordt verkregen door het coördineren van de verschillende belangen die bij het gebruik van de grond zijn betrokken, tot een zo harmonisch mogelijk geheel, dat een grotere waarde vertegenwoordigd dan bij het indienen van die belangen afzonderlijk te bereiken waren geweest”.

Gezien deze omschrijving ligt het in de rede dat het bestemmingsplan ook de belangen ten aanzien van het innemen van ligplaatsen en het aanleggen van vaartuigen betreft.

3 Gemeentelijk beleid

3.1 Huidige regeling

De gemeente hanteert ten aanzien van recreatieve woonschepen een regeling, die is gebaseerd op provinciaal beleid dat is vastgelegd in de *Ligplaatsenverordening Friesland* (voor het laatst aangepast d.d. 7 april 1993). Het innemen van een ligplaats is daarbij gebaseerd op een ontheffing op basis van deze ligplaatsenverordening.

De provincie heeft echter een aantal bevoegdheden die voortvloeien uit deze ligplaatsenverordening overgedragen aan gemeenten (waaronder Boarnsterhim). Tot de overgedragen bevoegdheden behoort het beslissen op aanvragen om ontheffing van aanleg- en ligplaatsverboden. Hierbij is onder andere overeengekomen dat ontheffingen alleen gelden voor recreatiewoonschepen, voor zover deze reeds in het bezit waren van een ontheffing van de provincie of de gemeente.

Daarnaast is geregeld dat de ontheffing alleen geldt voor die plaats waarvoor de ontheffing is verleend en er dus geen sprake kan zijn van een andere ligplaats. Ook dient bij verkoop van de recreatiewoonboot de nieuwe eigenaar opnieuw een ontheffing aan te vragen. Verder dient een nieuwe ontheffing te worden aangevraagd op het moment dat het buitenaanzicht van het woonschip ingrijpend verandert.

Samengevat betekent het bovenstaande:

De ontheffing van de *Ligplaatsenverordening Friesland* is gebonden aan de persoon, de specifieke ligplaats en de boot.

Het afgeven van nieuwe ontheffingen vindt dan ook alleen plaats, indien kan worden aangetoond dat het om een reeds bestaande ligplaats gaat (dus bij verkoop of verhuur voor langere termijn) en/of de boot wordt vervangen door een andere. Hiermee wordt duidelijk dat het gemeentelijk beleid gericht was (en is) op het continueren van de bestaande situatie; nieuwe ligplaatsen kunnen niet worden ingenomen.

Als aanvullende randvoorwaarde gelden bij de ontheffing onder andere; op de oevers mogen geen bouwsels worden opgericht en de kleur van de boot mag niet detoneren in het omliggende landschap.

3.2 Inventarisatie

Uit een inventarisatie van recreatieve woonschepen, die in samenwerking met de politie te Grou is uitgevoerd in de periode mei-september 1997, komt naar voren dat in de gemeente 102 recreatieve woonschepen zijn gelegen. Hierbij zijn de woonschepen ten oosten van Nes, die zowel permanent als recreatief kunnen worden gebruikt

niet meegerekend, omdat deze zijn opgenomen in de Woonschepenverordening Boarnsterhim (1986).

Uit de inventarisatie kan worden opgemaakt dat de woonschepen zijn gelegen in gebieden met heel verschillende functies en landschapstypen (zie bijgevoegde kaart):

- in het Alde Feanengebied, het noordelijk deel van de Burd en de Wide Sleat;
- aan de oevers van het Pikmeer, de Wijde Ee en aanliggende wateren;
- ten noorden van Grou (Wergeasterfeart, De Meer en de Ultsjebûrster Feart);
- in de Boorn tussen Akkrum en Aldeboarn;
- in en nabij de bebouwde kom van Terherne.

Als gevolg van verschillen in functie van de omliggende gebieden, verschillen in landschap, verschillen in bereikbaarheid en verschillen in de nautische betekenis van het vaarwater, worden de mogelijkheden voor deze woonschepen niet overal op dezelfde wijze benaderd.

Uit de inventarisatie blijkt verder een groot verschil in verschijningsvorm. Het verschil manifesteert zich in de kleur, de lengte, de breedte en de dakhelling. Ten aanzien van de dakhelling komen platte daken, zadeldaken en naar één kant aflopende schuine daken voor. Daarnaast is er een groot verschil in de afmetingen van het open terrasgedeelte.

De meeste recreatieve woonschepen bestaan uit een betonnen bak waarop een houten opbouw is aangebracht. Met betrekking tot de lengte en breedte kan worden opgemerkt dat deze nogal verschilt. De breedte varieert van 3 tot 5 meter, de lengte van 6 tot 16,5 meter.

Ook bestaat er een groot verschil in de manier waarop de woonschepen ligplaats hebben ingenomen. Er zijn plaatsen (met name de Alde Feanen) waar geen duidelijke functionele relatie tussen de woonboot en het achterliggende gebied aanwezig is, terwijl bijvoorbeeld in het Moddergat (Terherne) de woonschepen strak tegen de kant liggen. Hier zijn op de wal tuintjes en verhardingen aangelegd en hier en daar bouwwerken van geringe omvang gebouwd. Ook is hier vaak oeverbeschoeiing aangebracht.

In de gebieden met open water valt op dat bij veel woonschepen een steiger is gebouwd om (zeil)boten bij het woonschip te kunnen aanleggen. Ook komen er houten golfbrekers voor.

3.3 Regeling met betrekking tot het innemen van een ligplaats

Er wordt mede naar aanleiding van de inspraak en het overleg over het voorontwerp-bestemmingsplan voorgesteld het innemen van een

ligplaats voor recreatieve woonschepen te integreren in het bestemmingsplan Buitengebied.

Hiertoe wordt in de doeleindenomschrijving van zowel de bestemming "Water", "Agrarisch gebied" als de bestemming "Natuurgebied" een bepaling opgenomen dat in deze bestemmingen tevens de bestaande woonschepen zijn begrepen met inbegrip van het bijbehorende terrein overeenkomstig de bestaande indeling, verharding, beschoeiing, (aanleg-)steiger en met inbegrip van eventuele bijgebouwen. Deze medebestemming is gekoppeld aan een indicatieve aanduiding op de plankaart "ligoever recreatief woonschip", zodat iedereen op een overzichtelijke wijze kennis kan nemen van de volledigheid van de inventarisatie.

Per woonschip is één ligplaats voor een recreatievaartuig toegestaan middels een steiger of beschoeide oever. Verder wordt in de betreffende bestemmingen aangegeven dat rietoevers moeten worden ontzien. Daarnaast is het ophogen of ontgraven van het omliggende terrein, dan wel het onttrekken van wateroppervlak nabij de woonboot strijdig met de bestemming.

De voorgaande omschrijving geeft aan, dat enerzijds de gemeente niet uitgaat van een actieve sanering, maar dat anderzijds de gemeente in beginsel geen medewerking zal verlenen aan verplaatsing, uitbreiding of verandering van het woonschip of de ligplaats. Het al jaren vigerende beleid, eerst van de provincie en daarna van de gemeente Boarnsterhim, wordt daarmee onverkort gecontinueerd. Dit betekent tevens dat de gemeente geen medewerking verleend aan een uitbreiding van het aantal recreatieve woonschepen. Daarnaast zal de gemeente geen nieuwe mogelijkheid voor het innemen van een ligplaats bieden, indien een bestaande ligplaats wordt 'ingeleverd.'

In het plan wordt overigens wel een vrijstelling opgenomen ten behoeve van nieuwe woonschepen. Deze vrijstelling wordt slechts incidenteel toegepast als daarvoor gegronde redenen zijn. Voordat de vrijstelling kan worden toegepast zal eerst een afweging moeten worden gemaakt in relatie tot de functies in en de waarden van de omgeving (natuur, landschap, agrarisch gebruik, recreatie en scheepvaart).

Bij toepassing van deze vrijstelling kan het gaan om twee motieven:

- de vervanging/modernisering van bestaande woonschepen, als deze vervanging/aanpassing leidt tot een verbetering ten opzichte van de huidige situatie;
- een kleine verplaatsing van een woonschip, min of meer aan de bestaande ligoever, eveneens als dit leidt tot een verbetering ten

opzichte van de huidige situatie.

In het geval van de vrijstelling is het denkbaar dat medewerking wordt verleend aan een wat groter woonschip en/of aan een gewijzigde inrichting van de ligplaats. Immers door het samenbrengen van het particuliere belang en het algemeen belang kunnen in goed overleg vaak bevredigende resultaten worden bereikt. Zo nodig zal het gemeentebestuur zich hierbij laten adviseren door een deskundige instantie, zoals:

- de welstandscommissie als het gaat om het uiterlijk;
- een natuurbeschermingsinstantie als er waarden van natuur en landschap in het geding zijn;
- provinciale waterstaat als er nautische belangen in het geding zijn.

Daarnaast zullen direct belanghebbenden in de gelegenheid worden gesteld om hun zienswijze kenbaar te maken.

In het bestemmingsplan wordt een aanlegvergunning opgenomen voor het aanbrengen van walbeschoeiing en verhardingen (bijvoorbeeld een terras) en een bouwverbod met vrijstelling voor steigers. Ook hierbij dient het advies van de beheerder van het natuurgebied (indien relevant) te worden betrokken en dient in de afweging ook de kenmerken van het gebied waar de woonboot is gelegen te worden betrokken.

Er wordt in het bestemmingsplan een vrijstelling met betrekking tot het bouwen van vrijstaande bijgebouwen (bergingen) opgenomen. Ook deze vrijstelling is afhankelijk van het gebied waar de boot is gelegen (zie hoofdstuk 4).

Voor die gevallen waarbij de ligoever wordt opgeheven, geeft het bestemmingsplan de mogelijkheid om, middels artikel 11 W.R.O. de nadere aanduiding "ligoever recreatief woonschip" te laten vervallen.

Afstemming op de
Ontgrondingenverordening
Friesland

De nieuwe *Ontgrondingenverordening Friesland* (per 1 januari 1997) geeft voor een aantal ontgrondingsactiviteiten aan dat zij niet onder de Ontgrondingenwet vallen, indien bijvoorbeeld in het bestemmingsplan een aanlegvergunning voor die activiteit is opgenomen, met daarbij de vereiste van een verklaring van geen bezwaar van Gedeputeerde Staten. Deze uitzondering geldt met betrekking tot de inrichting van een ligplaats voor een recreatief woonschip, indien niet dieper wordt ontgraven dan 2 meter beneden maaiveld (of bij een haven 2 meter beneden het wateroppervlak) en het bodemmateriaal niet wordt afgevoerd. Aan deze voorwaarden kan bij de inrichting van een recreatieve ligplaats ons inziens ten alle tijde worden voldaan.

In het bestemmingsplan wordt derhalve binnen de bestemmingen "Water", "Natuurgebied" en "Agrarisch gebied" een aanlegvergunning opgenomen voor het ontgraven van gronden (bijvoorbeeld ten behoeve van een ligplaats en oeverbeschoeiing) die indicatief op de plankaart met "ligoever recreatief woonschip" zijn aangeduid. Aan deze aanlegvergunning wordt de vereiste gekoppeld dat een verklaring van geen bezwaar nodig is van Gedeputeerde Staten.

Onderscheid permanent/
recreatief en
bebouwde kom/landelijk
gebied

Hoewel het beleid met betrekking tot de permanente woonschepen afdoende is geregeld middels de *Woonschepenverordening Boarnsterhim*, worden de ligplaatsen van deze schepen in het bestemmingsplan Buitengebied (analoog aan de recreatieve woonschepen) positief bestemd, waarmee op de plankaart duidelijk wordt waar alle in het landelijk gebied aanwezige woonschepen zijn gelegen.

De ligplaatsen van de recreatieve woonschepen die zijn gelegen in de bebouwde kom (met name Terherne) worden geregeld in de bestemmingsplannen, zoals die voor de betreffende kom is aangegeven. Uiteraard komt deze regeling overeen met de regeling voor recreatieve woonschepen in het buitengebied. In bestemmingsplannen voor bebouwde kommen, waarbinnen recreatieve woonschepen zijn gelegen dient derhalve in een herziening van deze plannen de afstemming op deze beleidsnota te worden aangegeven.

3.4 Beleid met betrekking tot de woonboot

Bij de mogelijkheden die worden gegeven voor de vernieuwing van een woonboot, dan wel de verandering van het omliggende terrein gelden een aantal algemeen geldende voorwaarden. Daarnaast kunnen in een aantal gevallen voorwaarden worden gesteld die afhankelijk zijn van het gebied waar het recreatieve woonschip is gelegen. Op de nadere afweging wordt in hoofdstuk 4 ingegaan.

Algemeen nieuw beleid

Het algemene beleid ten aanzien van recreatieve woonschepen is gericht op het bieden van voldoende mogelijkheden voor bestaande recreatieve woonschepen. Hierbij kan worden gedacht aan het bieden van mogelijkheden voor een flexibel ontwerp van het woonschip.

De flexibiliteit voor de woonboten zelf geldt niet voor het aangrenzende terrein. Argumenten hiervoor zijn de landschappelijke en vooral natuurlijke waarden (van het achterliggende gebied). De in het plan opgenomen mogelijkheden dienen dan ook met name voor de woonboot zelf te gelden, waarbij niet de situatie mag gaan ontstaan dat het hebben van een ligplaats voor een recreatieve woonboot dient als basis voor een riante plek aan het water met grote oppervlakten

walbeschoeiing, aanleg steigers, terrassen, bijgebouwen en sloopshellingen. Hieruit wordt duidelijk dat de gemeente terughoudend wil omgaan met de mogelijkheden voor verhardingen, walbeschoeiing en steigers. Met betrekking tot de bijgebouwen geldt als algemene stelregel dat deze niet mogelijk zijn.

De bovenstaande beleidslijn is vertaald naar een aantal algemeen, ten aanzien van de woonboot en de directe omgeving geldende, regels en een aantal nadere eisen die afhankelijk zijn van en bepaald worden door:

- kwetsbaarheid van landschap en natuur.

Hierbij kan worden gedacht aan verstoring (lawaai, betreden van natuurgebieden, maar ook visuele verstoring en bescherming van aanwezig rietoevers);

- milieuhygiënische aspecten.

Hierbij gaat het vooral om afvalwater, dat binnenkort niet meer ongezuiverd mag worden geloosd.

- nautische aspecten.

Op de ene plek is meer ruimte voor een woonschip dan op een andere. De plaats van het woonschip wordt hierdoor bepaald.

In hoofdstuk 4 wordt aan de hand van de te onderscheiden gebieden op deze aspecten ingegaan.

In het onderstaande is een overzicht gegeven van de maatvoering en de randvoorwaarden voor de woonboot, verhardingen, aanlegsteigers, walbeschoeiingen en bijgebouwen.

Maatvoering van de
woonboot

Er gelden maximale buitenwerkse maten voor de recreatieve woonschepen. Hierbij wordt uitgegaan van een maximale oppervlakte van het hele schip van 65 m², waarbij een maximale breedte is toegestaan van 6 meter en een maximale lengte van 17 meter. Het aangeven van deze vrij ruime maximale breedte en lengte geeft de mogelijkheid (binnen de eerder genoemde maximale oppervlakte) om rekening te houden met de directe omgeving van het woonschip. De buitenwerkse maat houdt in dat terrassen op de woonboot zelf, dan wel uitstekende vlonders die aan de woonboot vastzitten meetellen bij de berekening van de oppervlakte. De oppervlakte is redelijk vergelijkbaar met die van een recreatiewoning, waar wordt uitgegaan van een oppervlakte van 70 m², maar dan wel inclusief aan- en bijgebouwen.

Een woonschip met een grotere oppervlakte dan 65 m² mag worden vervangen door een woonschip met maximaal dezelfde bestaande grootte.

Het woonschip dient één bouwlaag te hebben met een maximale goothoogte vanaf de waterlijn van 2,75 meter en een bouwhoogte van 3 meter. Met dit laatste kan worden voorkomen dat een woonschip twee bouwlagen kan krijgen. Door het aangeven van een maximale hoogte vanaf de waterlijn is geen aparte maat nodig voor de opbouw en de onderbouw (vaak in de vorm van een betonnen bak). Verder dient het woonschip een plat dak te krijgen of een ononderbroken zadeldakvorm met een maximale helling van 1:10 en een duidelijke daklijn. Het woonschip dient bij het landschap passende kleuren te hebben, te weten donkergroen of donkerbruin. Verder dient het woonschip goed onderhouden te zijn en in een bruikbare en solide staat te verkeren.

Maatvoering van
bijgebouwen

In uitzonderingsgevallen bestaat een geringe mogelijkheid om op de oever een berging te plaatsen. Hierbij geldt een maximale oppervlakte van 6 m² en een maximale hoogte van 2,25 meter. De mogelijkheid voor het daadwerkelijk kunnen realiseren van een bijgebouw is afhankelijk van het gebied waar de woonboot is gelegen.

Aanlegsteigers,
oeverbeschoeiing en
verharding

De mogelijkheid bestaat om oeverbeschoeiing, een verharding (terras) en/of een aanlegsteiger aan te leggen. Deze mogelijkheid is deels algemeen geldend en deels weer afhankelijk van het gebied waar de woonboot is gelegen (hoofdstuk 4).

De oeverbeschoeiing mag ten hoogste de lengte van het woonschip bedragen en kan alleen worden aangelegd indien dit nodig is om het woonschip veilig af te meren. Hiermee wordt voorkomen dat de beschoeiing tevens als een (extra) aanlegsteiger gaat fungeren.

De maximale lengte van een aanlegsteiger bedraagt 5 meter.

De maximale oppervlakte aan verharding (terras) bedraagt 10 m². Hierbij geldt als aanvullende voorwaarde dat geen water of rietland aan de bestaande situatie mag worden onttrokken.

Toelaatbaarheid ligplaats
recreatievaartuig

Per woonschip is, ingevolge de *Ligplaatsenverordening Friesland* één recreatievaartuig toegestaan. Hiervoor geldt een maximale lengte van 15 m, overeenkomstig de status van een klein vaartuig als omschreven in art 1.01 van het binnenvaart politie reglement (BPR).

Overige aspecten

Het is toegestaan om bouwwerken en apparatuur van onder-geschikte aard op te richten, dan wel te plaatsen indien dit wordt geïntegreerd in

het geheel. Zo is een zonne-/windscherm toegestaan met een maximale hoogte van 2 meter en een maximale breedte van 3 meter. Zonnecollectoren zijn toegestaan tot een maximale hoogte van 2 meter, maar deze dienen te passen binnen de contouren van het schip. Hetzelfde geldt voor schotelantennes en kleine windmolens.

In alle gevallen geldt dat de bovenstaande maatvoering en de bijbehorende randvoorwaarden in acht dienen te worden genomen. In die gevallen waarbij de bestaande situatie niet in het bovenstaande 'past', is de bestaande situatie echter maatgevend.

4 Nadere afweging

Zoals in het vorige hoofdstuk is aangegeven dient een afwegingskader aanwezig te zijn om de aanvragen voor een vrijstelling, aanlegvergunning, enz te kunnen beoordelen. Deze is deels onafhankelijk, deels afhankelijk van het omliggende gebied. In het onderstaande wordt op dit laatste ingegaan.

4.1 Gebiedsdifferentiatie

Ten aanzien van de algemene mogelijkheden, dient een verschil in benadering naar voren te komen in relatie tot de omgeving waarin de boten liggen. Aandachtspunten hierbij zijn:

- kwetsbaarheid van landschap en natuur

Hierbij kan worden gedacht aan verstoring (lawaai, betreden van natuurgebieden, maar ook visuele verstoring);

- milieuhygiënische aspecten

Hierbij gaat het vooral om het afvalwater, dat binnenkort niet meer ongezuiverd mag worden geloosd op het oppervlaktewater. Als oplossing kan worden gekozen voor aansluiting op de riolering, het installeren van een septic-tank op de oever of het installeren van een vuilwatertank, die periodiek kan worden geleegd.

- nautische aspecten

Op de ene plek is meer ruimte dan op de andere voor een woonboot. Dit hangt af van de breedte van het water en de functie van dat water voor de (recreatieve) scheepvaart;

In het onderstaande wordt op basis van een gebiedsindeling in combinatie met de hierboven genoemde aandachtspunten een nadere nuancering aangebracht.

4.2 Relatie met de omgeving

Uit de inventarisatie is gebleken dat er grote verschillen bestaan tussen de gebieden waar de woonschepen liggen. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen:

1. het Alde Feanen gebied, het noordelijk deel van de Burd en de Wide Sleat: hier is sprake van (toekomstige) natuurgebieden, waaronder moerasgebieden en graslanden, doorsneden door waterlopen en daarnaast waardevolle oevers;
2. het overige gebied ten oosten van Grou (Pikmeer, Geau, Wijde Ee, Peanster Ie, Grêft en Súderburd): hier is sprake van open water met waardevolle oevers;

3. het gebied ten noorden van Grou (Neare Galle, De Meer en de Ultsjebûrster Feart): hier is sprake van een open landschap met een agrarische structuur en een tamelijk smalle vaarweg;
4. in/nabij de kern Terherne: hier is een duidelijke relatie met het dorp aanwezig in plaats van met het landschap. Alleen bij de Kleine Acht is een recreatief woonschip gelegen in het buitengebied;
5. de Boorn tussen Akkrum en Aldeboarn: hier liggen woonschepen die zowel permanent als recreatief worden gebruikt.

Op de bijgevoegde kaart is deze gebiedsindeling indicatief aangegeven.

ad 1. Het Alde Feanen gebied, het noordelijk deel van de Burd en de Wide Sleat

In het Alde Feanengebied en het noordelijk deel van de Burd is het ruimtelijk beleid gericht op het ontwikkelen van natuurwaarden, waarbij het bestaande recreatieve gebruik van het gebied wordt gecontinueerd. Dit beleid is onder andere weergegeven in het *Streekplan Friesland*. Gezien de status van de Wide Sleat als natuurgebied wordt het bovenstaande beleid ook voor de woonschepen in dit gebied gehanteerd.

Voor het gebied De Alde Feanen zijn in het *Beheersprogramma "Alde Feanen"* een aantal maatregelen opgenomen die aan de ene kant de natuurwaarden verder moeten beschermen, maar aan de andere kant de aantrekkelijkheid van het gebied voor de vaarrecreatie blijvend waarborgen. Hierbij is het beleid gericht op het, waar mogelijk, naar de buitenkant van het Alde Feanen gebied verplaatsen van (nieuwe) recreatieve infrastructuur. De status van het Alde Feanen gebied als wetland (en stiltegebied) speelt hierbij een belangrijke rol.

De natuurfunctie van de bovengenoemde gebieden is reden om de mogelijkheid voor bijgebouwen uit te sluiten en zeer terughoudend te zijn ten aanzien van veranderingen in de inrichting van de ligplaats en de omgeving. De woonschepen liggen niet in smal vaarwater dat intensief wordt gebruikt door de recreatieve scheepvaart. Beperking van de algemeen geldende breedte is daarmee niet nodig. Een iets korter, maar breder schip is vaak zelfs gewenst. Wel is gelet op het bijzondere landschap extra zorg nodig voor de uiterlijke verschijningsvorm.

ad 2. Het overige gebied ten oosten van Grou

In het overige gebied ten oosten van Grou dat geen deel uitmaakt van de Alde Feanen, enz is ook sprake van een natuurfunctie, met name langs de oevers. Daarnaast overheerst echter het recreatieve karakter van de meren, hetgeen ook in het *Streekplan Friesland* is aangegeven. Het achterliggende gebied is landschappelijk kwetsbaar.

Ten aanzien van de omvang en verschijningsvorm van de woonschepen geldt daarom hetzelfde beleid als in de Alde Feanen. Omdat op sommige plaatsen wel een relatie kan worden gelegd met de bestaande oever, zonder dat de rietkragen worden aangetast, zijn kleine aanpassingen van de aanlegplaats na zorgvuldige afweging denkbaar. Bijgebouwen zullen echter nooit worden toegestaan.

ad 3. Het gebied ten noorden van Grou

Het gaat hier vooral om de woonschepen die zijn gelegen in de Wergeaster feart, De Meer en de Ultsjebûrster Feart. De eerste twee genoemde vaarwegen worden in het kader van de uitvoering van het Blauwe Zone-beleid opgewaardeerd tot een staande mast route die Akkrum via Grou met Leeuwarden verbindt. Dit betekent dat de komende jaren terughoudendheid dient te worden betracht met het geven van mogelijkheden ten behoeve van de recreatieve woonschepen, die een belemmering kunnen (gaan) inhouden voor de verwezenlijking van deze route.

Het achterliggende gebied is overwegend agrarisch.

Ten aanzien van de vorm en afmeting geldt dat gestreefd dient te worden naar een smal woonschip. Dit ten behoeve van de functie als vaarverbinding van de Wergeaster feart en De Meer (nautisch aspect). Voor de Ultsjebûrster Feart geldt als argument de geringe breedte. Als maximale breedte wordt 4 meter vanuit de oeverlijn gehanteerd (dan wel de bestaande breedte, indien dit meer is). Gezien het open karakter van het omliggende landschap zijn hier alléén woonschepen met platte daken toegestaan.

Omdat op sommige plaatsen wel een relatie kan worden gelegd met de bestaande oever, zonder dat de rietkragen worden aangetast, zijn kleine aanpassingen van de oeverbeschoeiing na zorgvuldige afweging denkbaar. Bijgebouwen zijn ook toegestaan. Mocht de noodzaak aanwezig blijken om woonschepen te verplaatsen, dan is hiervoor in het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid ex artikel 11 opgenomen.

ad 4. In/nabij de kern Terherne

Bij de recreatieve woonschepen in (de bebouwde kom van) Terherne zijn veelal al een aantal voorzieningen op de oever gesitueerd. Daarnaast zijn ze niet gelegen in een kwetsbaar natuurgebied dan wel in een omgeving die gekenmerkt wordt door een grote mate van openheid. Voor deze woonschepen gelden dan ook geen extra beperkingen ten opzichte van de algemeen geldende regels. Zij zijn niet gelegen in een doorgaande vaarverbinding, waardoor ook vanuit nautisch oogpunt geen nadere eisen nodig zijn.

Voor de volledigheid dient te worden vermeld dat bijna alle woonschepen zijn gelegen binnen het bestemmingsplan (dorpsvernieuwingsplan) voor Terherne.

Nabij de Kleine Acht is een recreatief woonschip gelegen in het buitengebied. Gezien de status van het gebied (waar deze woonboot is gelegen) in het *Streekplan Friesland*, is de gebiedsafhankelijke regeling voor dit woonschip overeenkomstig de regeling voor de woonboten in het overige gebied ten oosten van Grou (zie ad 2).

ad 5. De Boorn

In het gebied tussen Nes en Aldeboarn liggen woonschepen die zowel recreatief als permanent worden gebruikt. Bij de permanent gebruikte woonschepen is veelal een deel van de oever in gebruik als tuin, carport enz. De woonschepen liggen nabij de weg Akkrum-Aldeboarn, waardoor ze vanaf de weg duidelijk te zien zijn.

Met betrekking tot bijgebouwen zijn er geen landschappelijke argumenten om de hier gelegen recreatieve woonschepen deze mogelijkheid te ontzeggen (middels een vrijstelling). Uiteraard geldt ten aanzien van alle hier genoemde mogelijkheden dat ook toestemming van de (grond)eigenaar nodig is.

Milieuaspecten

In de nabije toekomst zullen de bewoners/eigenaren maatregelen moeten treffen met betrekking tot de opvang van afvalwater. In de Alde Feanen, het noordelijk deel van de Burd en de Wide Sleat zal, gezien de status van het achterliggende gebied waarschijnlijk gebruik moeten worden gemaakt van een vuilwatertank. In het overige gebied ten oosten van Grou en ook het gebied ten noorden van Grou is een vuilwatertank een mogelijkheid, maar is eventueel ook enige ruimte op de oever aanwezig om een septic-tank te plaatsen.

Door de clustering van meerdere boten bij Terherne (Moddergat, de Horne-de Syl) en bij Nes (de Boorn) zijn op deze plaatsen eventueel mogelijkheden voor de aanleg van riolering. Uiteraard geldt ten aanzien van alle hier genoemde initiatieven op/aan de oever dat toestemming van de grondeigenaar nodig is.

5 Samenvatting beleid en inzet instrumentarium

In het onderstaande wordt kort samengevat op welke wijze het gemeentelijke beleid aangaande recreatieve woonschepen is ingevuld en welke instrumenten daarvoor worden gebruikt.

In het bestemmingsplan Buitengebied worden de ligoevers voor bestaande recreatieve woonschepen (en bijbehorende bijgebouwen, steigers, enz) indicatief op de plankaart aangegeven, waarmee de woonboot is begrepen in en onderdeel uitmaakt van de daar geldende bestemming. Hiermee ligt de bestaande situatie vast. Iedere verandering is daarmee in strijd met de bestemming.

Omgeving van de woonboot

Tevens worden in het bestemmingsplan regels opgenomen met betrekking tot:

- het aanbrengen van walbeschoeiing en verhardingen (terras);
- het bouwen van aanlegsteigers;
- het bouwen van bijgebouwen (bergingen).
- het ontgraven van gronden (voor een ligoever of een oeverbeschoeiing).

Deels zijn de mogelijkheden voor de bovenstaande aspecten afhankelijk van het gebied waar de woonschepen zijn gelegen (zie paragraaf 4.2). Voor verplaatsing van woonschepen wordt in het plan een vrijstelling opgenomen, waarbij een aantal randvoorwaarden gelden (zie paragraaf 3.3). Als laatste wordt in het plan een wijzigingsbepaling opgenomen om een ligoever voor een recreatief woonschip te kunnen laten vervallen.

De woonboot zelf

Aspecten met betrekking tot het recreatieve woonschip zelf worden in het bestemmingsplan buitengebied geregeld middels een vrijstelling van de gebruiksbepaling. Aan de invulling van deze vrijstelling is inhoud gegeven middels deze beleidsnotitie, waarin regels zijn opgenomen over (zie paragraaf 3.4):

- oppervlakte, breedte, lengte, goot- en bouwhoogte van de woonboot;
- kleurstelling van de woonboot.

Wat betreft de maatvoering zijn de mogelijkheden afhankelijk van het gebied waar de woonschepen zijn gelegen (zie paragraaf 4.2). Om de beleidsnotitie te kunnen gebruiken, is in de beschrijving in hoofdlijnen van het bestemmingsplan een afstemmingsbepaling opgenomen waarin is aangegeven op welke wijze deze beleidsnotitie bij de afweging met betrekking tot de aanpassing/vernieuwing van woonboten dient te worden betrokken.

Bijlage 4: Notitie "Handleiding aanleg en onderhoud van bossingels rond bedrijven in het buitengebied van Boarnsterhim"

Handleiding aanleg en onderhoud van bossingels rond bedrijven in het buitengebied

Doel handleiding

Met deze handleiding willen wij u adviseren over de aanleg en het onderhoud van bossingels rond bedrijven. Daarnaast willen we via deze handleiding adressen doorgeven van instellingen die u kunnen helpen deze aanleg te realiseren.

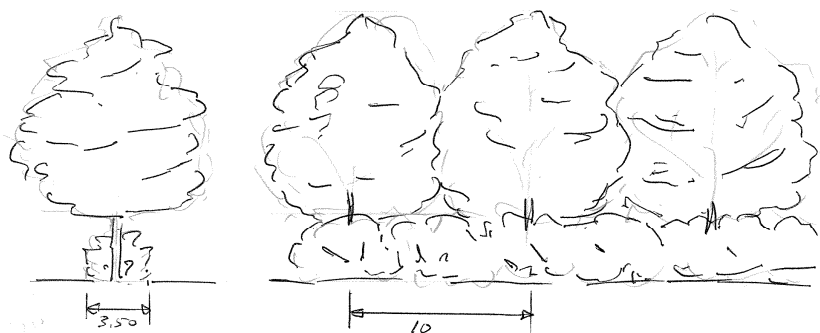
Doel bossingel

Het doel van het aanleggen van een bossingel is om de bedrijfsgebouwen groen aan te kleden. Op deze manier kunnen ze opgenomen worden in het groene karakter van het landschap. Hierdoor blijft het landschap van Boarnsterhim aantrekkelijk voor de bewoners en de bezoekers. Daarnaast kunnen ze dienen als biotoop voor vogels die daarin hun voedsel zoeken en kunnen nestelen.

Aanleg

Voor het aanleggen van een bossingel wordt bosplantsoen toegepast. Dit zijn zaailingen van bomen en struiken dat ongeveer 3 jaar oud is. Dit plantmateriaal is te verkrijgen in verschillende levermaten. Deze levermaat staat voor de lengte van het plantmateriaal. Bosplantsoen met levermaat 100/125 is 100 tot 125 cm lang.

Een bossingel kan in verschillende breedtes worden aangelegd. De minimale breedte is echter 3,50 m. Dit is gerelateerd aan de maximale hoogte en breedte van de meeste struikvormende soorten. Een voorbeeld van een struikvormende soort is de meidoorn. Voor een goede groene aankleding van bedrijfsgebouwen zijn boomvormers en struikvormers nodig. De struikvormers zorgen voor de aankleding tot 3,50 m hoogte en de boomvormers zorgen voor de aankleding op grotere hoogte. Zie hiervoor de onderstaande afbeeldingen.

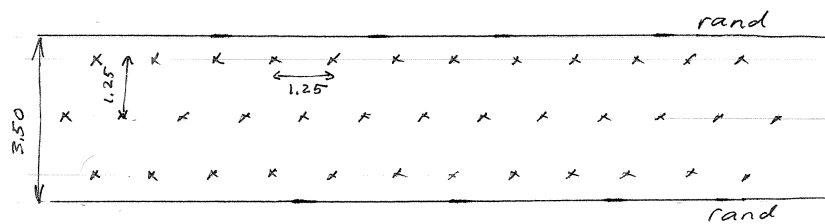
Doorsnede en aanzicht bossingel (doorsnede variant minimale breedte)

Vanwege de landschappelijke situering van de bedrijfsgebouwen vragen wij u om zoveel mogelijk streekeigen plantmateriaal te gebruiken. Dit zijn soorten die passen in het kleipolderlandschap en het veenpolderlandschap. Zie hiervoor de onderstaande schema's.

Kleipolderlandschap		Veenpolderlandschap	
Rest van deze gemeente		Warten, Alde Feanen, Aldeboarn, Terherne	
Boomvormers	Struikvormers	Boomvormers	Struikvormers
Es	Kruisbes	Zachte berk	Kruisbes
Zwarte els	Zwarte bes	Es	Zwarte bes
Ratelpopulier	Framboos	Zwarte els	Framboos
Veldesdoorn	Gelderse roos	Lijsterbes	Gelderse roos
Schietwilg	Kardinaalsmuts	Ratelpopulier	Krent
lep	Gele kornoelje	Vogelkers	Liguster
	Rode kornoelje	Schietwilg	Sporkehout
	Liguster		Vlier
	Eenstijlige meidoorn		Geoorde wilg
	Hondsroos		Grauwe wilg
	Sleedoorn		Kraakwilg
	Vlier		Laurierwilg
	Amandelwilg		
	Bittere wilg		
	Katwilg		
	Kraakwilg		

Om de bossingel aantrekkelijk te maken voor vogels adviseren wij u om een aandeel besdragende soorten toe te passen. Naast het feit dat ze als voedselplant dienen voor vogels, is de bloei en de vruchtdracht mooi om te zien.

We adviseren u om tenminste 3 rijen bosplantsoen aan te planten; beter is om 5 rijen aan te planten. De afstand tussen de rijen moet minimaal 1,25 m en bedragen. De plantafstand in de rij moet minimaal 1,25 bedragen. Het plantverband moet driehoeksverband zijn. Met deze opzet heeft u snel een dichte bossingel. Wij adviseren u om een beperkt aantal soorten toe te passen en de soorten groepsgewijs aan te planten. Hiermee voorkomt u dat het assortiment na de dunning ontmengd wordt. Tot slot moet het bosplantsoen zo geplant worden dat na de dunning, zowel het aandeel aan struikvormers als het aandeel aan boomvormers voldoende is. (Onder het kopje 'Onderhoud' wordt het dunnen nader toegelicht).

Opzet plantverband

Als de grond niet verdicht of verslempd is hoeft er geen grondbewerking plaats te vinden. Hiermee wordt de groei van ruigtekruiden verminderd. Als de grond wel verdicht of verslempd is moet de plantstrook gefreesd, gespittfreesd of gespitt worden.

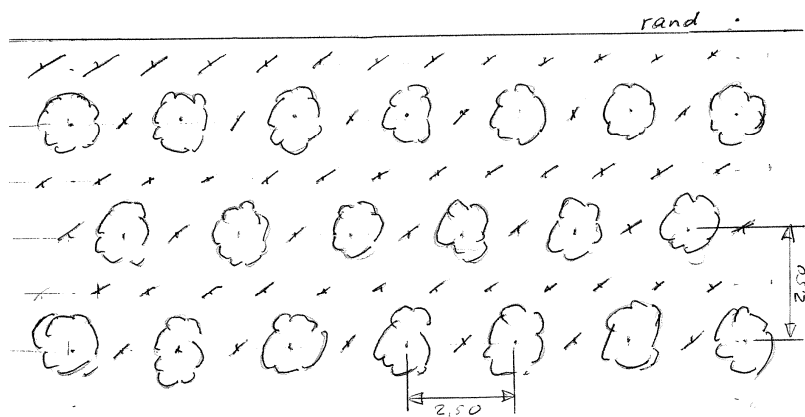
Als u het aanleggen van een bosstrook laat uitvoeren door een bedrijf adviseren wij om het inboet direct mee te nemen in de offerte. Inboet is het vervangen van gestorven beplanting. U moet echter wel aan kunnen tonen dat de sterfte niet het gevolg is van verdroging of slecht onderhoud. Dit is bijvoorbeeld maaischade of laten overgroeien door ruigtekruiden.

Het leveren en planten van bosplantsoen kost ongeveer € 12/are inclusief btw. De te planten oppervlakte, grondbewerking en soortkeuze zijn van invloed op de hoogte van de werkelijke kosten.

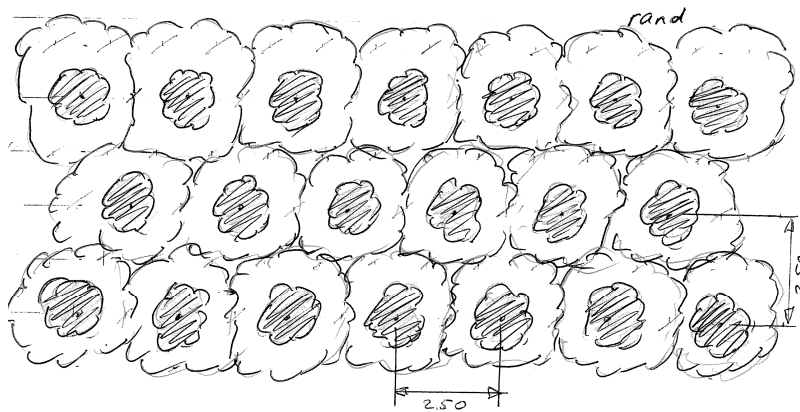
Onderhoud

Om het bosplantsoen te helpen in hun concurrentiestrijd tegen de ruigtekruiden is het verstandig om ze de eerste 3 jaar, 2 keer per jaar uit te maaien met een bosmaaier.

Als bosplantsoen met een plantafstand van 1,25 x 1,25 m is geplant, is er snel een dichte begroeiing gevormd. Het nadeel hiervan is dat het bosplantsoen geen ruimte heeft om uit te groeien. De beplanting drijft elkaar als het ware omhoog waardoor er een stakerige bossingel ontstaat. Dit kan voorkomen worden door de beplanting te dunnen. Daar dient na ongeveer 6-8 jaar na aanplant mee te worden begonnen. Om te voorkomen dat de strook te breed wordt moeten de buitenste randrij gekapt worden. Om de resterende beplanting de ruimte te geven om, met name in de breedte, uit te groeien; moet deze gedund worden. Hiermee worden boomvormers en struikvormers die uit moeten groeien rondom vrij gekapt. Hoewel het beeld na de ingreep open is, groeit het na verloop van tijd weer dicht.

Situatie na dunning

Situatie een aantal jaren na de dunning

Adressen

Tot slot hieronder een aantal contactgegevens van een aantal organisaties doorgegeven die u kunnen helpen bij het realiseren van uw bossingel.

Landschapsbeheer Fryslân heeft een project 'Boeren planten bomen'. Dit is het vervolg van 'Kijk mijn erf'. In kader van dit project mogelijk om bosplantsoen te bestellen.

www.landschapsbeheerfriesland.nl

Voor het onderhouden van een bossingel is het mogelijk om subsidie te krijgen in het kader van Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (S.A.N.). Dienst Landelijk Gebied noord regiokantoor Groningen kan u kosteloos adviseren over de subsidiemogelijkheden. Het telefoonnummer is 050-317 85 00.

Daarnaast kunt u informatie over subsidiemogelijkheden krijgen bij het Samenwerkingsverband Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Fryslân. www.sanl-fryslan.nl.

Bijlage 5: Beschermd dorpsgezicht Warstiens

datum in procedure: 22 maart 2004

datum aanwijzing: 5 december 2007

errata:

TOELICHTING

bij het besluit tot aanwijzing van het beschermd dorpsgezicht **Warstiens** gemeente Boarnsterhim (Fryslân) ex artikel 35 Monumentenwet 1988

Foto: dorpsaanzicht oostzijde, vanaf Gerkeema State

BOARNSTERHIM, WARSTIENS

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer zijn bevoegd om gezamenlijk beschermde stads- en dorpsgezichten aan te wijzen. Het rechtsgevolg van de aanwijzing is dat de gemeenteraad ter bescherming van een stads- of dorpsgezicht een bestemmingsplan, als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening, vast moet stellen. In die zin kan de aanwijzing tevens een stimulans betekenen voor een te voeren ruimtelijk kwaliteitsbeleid.

In totaal zijn er in Nederland meer dan 300 beschermde stads- en dorpsgezichten met een geschiedenis die teruggaat tot vóór het jaar 1850. In het kader van het Monumenten Inventarisatie Project is ook de stedenbouw uit de periode 1850-1940 landelijk geïnventariseerd. Het besluit tot aanwijzing van Warstiens te Boarnsterhim als beschermd dorpsgezicht vloeit voort uit deze inventarisatie.

INLEIDING

Warstiens is een klein terpdorp, gelegen in het noorden van de gemeente Boarnsterhim, circa vier kilometer ten zuiden van Leeuwarden. Het dorp bestaat uit eind 19^e-eeuwse bebouwing op een oudere structuur. De oudere bebouwing werd vanaf circa 1865 in relatief korte tijd vervangen. In die tijd werd het dorp bovendien uitgebreid met een aantal nieuwe woningen.

ONSTAAN EN ONTWIKKELING

De ontwikkeling van Warstiens is in te delen in drie fasen. De eerste fase begint met de eerste bewoning van de terp. Vanaf de 8^e eeuw werd de terp permanent bewoond, na meer dan 500 jaar afwezigheid van mensen. In de 14^e eeuw werd er een kerk gebouwd. In de volgende eeuwen werd op de terp een aantal boerderijen gebouwd (*kaart 1*). In 1834 bouwde de kerkvoogdij van de Nederlandse Hervormde Kerk in Warstiens aan de oostkant van het Langdeel, het water ten oosten van het dorp, een boerderij, de ‘Gerkemastate’ (de ‘Tsjerkepleats’), zodat het land aan de overkant van het Langdeel gemakkelijker gebruikt kon worden. De nieuwe Gerkemastate verving bovendien een boerderij ten zuidoosten van het dorp, die in 1839 werd afgebroken. De opvaart die vanaf het Langdeel naar deze boerderij leidde, werd later gedempt, in ieder geval vóór 1882. Het kerkgebouw onderging in 1844 enkele technische verbeteringen. Rond 1850 bestond Warstiens uit de kerk, het kostershuis en een vijftal boerderijen, te weten het ‘Sint Anthoon’, de ‘Pastorijpleats’, de ‘Lagewegpleats’, de ‘Helomapleats’ en de ‘Gerkemastate’ (voor de namen zie *kaart 4*). Het ‘Sint Anthoon’ was sinds 1533 eigendom van het Sint Anthony Gasthuis in Leeuwarden.

Warstiens is via het water van het Langdeel verbonden met Leeuwarden in het noorden en Wartena in het zuidoosten. Vanuit het dorp liepen er oorspronkelijk drie opvaarten naar het Langdeel, de meest zuidelijke hiervan werd na 1848 gedempt (*kaart 2*). Via een voetpad over de Warstienserdijk was Warstiens verbonden met Warga. In 1855 nam de Nederlandse Hervormde Kerk van Warstiens de hekken die door de boeren op deze dijk waren geplaatst over, om zo een voor iedereen toegankelijke doorgang te bewerkstelligen.

In 1861 werd het pad door de toenmalige gemeente Idaarderadeel verhard tot ‘grindweg’; de Hervormde Kerk van Warstiens betaalde hieraan mee. De terp van Warstiens werd waarschijnlijk rond 1850 gedeeltelijk afgegraven.

Vanaf ongeveer 1870 vond een aantal ontwikkelingen plaats; deze vormen de tweede fase in de ontwikkeling van Warstiens. Vanaf ongeveer 1870 werd in Warstiens een aantal woningen bijgebouwd en werden bestaande boerderijen vernieuwd (*kaart 3*). In ieder geval werden drie woningen gebouwd door boeren van de boerderijen van Warstiens om er te gaan rentenieren. Zo werd het ‘Lytshûs’ in 1877 gebouwd door de boer van Sint Anthoon, bouwde de boer van de ‘Lagewegpleats’ in 1890 een dubbel woonhuis bij zijn boerderij en werd het ‘Winkelhûs’ in 1893 gebouwd door de boer van de ‘Helomapleats’. Het ‘Lytshûs’ en het ‘Winkelhûs’ waren in tweeën gedeeld om plaats te bieden aan twee gezinnen. De mensen die er woonden, vonden hun werk op de omliggende boerderijen. Daarnaast werden er vanuit twee woningen op kleine schaal kruidenierswaren verkocht. In 1882 werd de oude kerk afgebroken en vervangen door een nieuw gebouw, ontworpen door de architect H.H. Kramer.

De Hervormde Kerk van Warstiens was van oudsher eigenaar van grond rondom Warstiens en de daarbijbehorende boerderijen, die verhuurd werden. Hierdoor beschikte de kerkvoogdij over middelen om boerderijen te verbeteren. Zo besloot de kerkvoogdij in 1899 tot de afbraak en nieuwbouw van de ‘Gerkemastate’. Ook kocht de kerk in 1915 de boerderij op de ‘Helomapleats’. Besloten werd om de boerderij geheel af te breken en een nieuw gebouw neer te zetten. Hierbij werd de boerderij 180 graden gedraaid: de voorkant is nu naar het zuidoosten gericht, terwijl deze voorheen op het noordwesten uitkeek. De oude stenen werden gebruikt voor de bouw van een arbeidershuis voor werknemers op de ‘Gerkemastate’. De ‘Pastorijpleats’ en de ‘Lagewegpleats’ werden vóór 1887 vernieuwd, en het ‘Sint Anthoon’ rond 1900, door wie en de aanleiding hiervan is onbekend. In de jaren twintig werd aan de noordkant van het dorp een elektrisch gemaal gebouwd, waarschijnlijk ter vervanging van een poldermolen ten noordwesten van het dorp.

Hoewel er naast boerderijen een aantal woonhuizen bij is gekomen in Warstiens, bleef het dorp nog lange tijd een uitgesproken agrarische nederzetting. Vrijwel alle inwoners waren werkzaam op boerderijen of werkten bijvoorbeeld als melkrijder. Dit alles veranderde na de ruilverkaveling van 1964, de derde fase in de ontwikkelingsgeschiedenis van het dorp. Twee van de vijf Warstienser boerderijen, de 'Lagewegpleats' en de 'Helomapeleats', verloren hierdoor hun land en werden in gebruik genomen als woonboerderij. Een aantal woningen raakte in gebruik als tweede woning; hiervan worden sommigen nu weer permanent bewoond. De woningen die oorspronkelijk in tweeën waren gedeeld, zijn samengevoegd. De open ruimte voor de kerk is in gebruik genomen als parkeerplaats. De zuidelijke opvaart werd verlengd en er werd een kleine scheepshelling aangelegd. Achter het 'Lytshûs' werd een houten recreatiewoning geplaatst. Ten noordwesten van het dorp werd een nieuwe boerderij gebouwd, die via een zijweg werd verbonden met de landweg tussen Warstiens en Warga. De grootste verandering vond plaats ten oosten van het dorp, aan de overkant van het Langdeel. Hier werd een weg aangelegd vanuit Wartena, de Oeble-om-wei, waaraan een aantal nieuwe boerderijen kwam te staan. De 'Gerkemastate' kreeg zo een wegverbinding met Wartena. Hierbij werd een aantal opvaarten, die vanaf het Langdeel naar het oosten liepen, gedempt.

HUIDIG RUIMTELJK KARAKTER EN NADERE TYPERING TE BESCHERMEN WARDEN

Warstiens is een terpdorp. Het dorp is via een waterweg, het Langdeel, verbonden met Leeuwarden en Wartena, en via een smalle landweg op een dijkje met Warga. Deze landweg loopt dood in Warstiens, zodat er geen sprake is van doorgaand verkeer. De weg eindigt voor de kerk, terwijl twee paadjes de verder naar achteren gelegen bebouwing bereikbaar maken. Vanaf het Langdeel voeren twee opvaarten naar het dorp. De bebouwing is voornamelijk ten oosten van het Nederlands-hervormde kerkgebouw gegroepeerd en geeft een beeld van de bloeiende agrarische samenleving aan het eind van de 19^e en het begin van de 20^e eeuw, waarin gepensioneerde boeren over middelen beschikten om een woning te bouwen. Ook blijkt de relatieve rijkdom van de Nederlandse Hervormde Kerk in Warstiens, die mogelijkheden had om de bebouwing in haar bezit te vernieuwen.

De boerderijen zijn allemaal van het stelpstype. De overige woonbebouwing bestaat uit één verdieping met kap. De bebouwing is van eenvoudig ontwerp, opgetrokken uit rode baksteen met materiaalornamenten en heeft een regelmatige gevelindeling met verticale gevelopeningen. De openbare ruimte in het dorp is zeer eenvoudig ingericht, langs de smalle weg is geen stoep. Met name de boerderijen hebben een band met het water, alle boerderijen waren verbonden met het Langdeel door middel van opvaarten. De boerderijen zijn dan ook, op de 'Gerkemastate' na, met de achterkant, de bedrijfskant, naar het water gericht. De 'Pastorijpleats' en het 'Sint Anthoon' hebben een bijzondere visuele relatie met de kerk, vanwege de ligging van deze boerderijen op enige afstand ten noorden en ten zuiden van de kerk. Met name de open ruimte tussen de kerk en het 'Sint Anthoon' is hier van groot belang.

Het dorp heeft een losse structuur. De kerk neemt in het dorpsbeeld een prominente plaats in. Rondom de kerk ligt het kerkhof, met daarnaast een baarhuisje. Het terrein van de kerk is afgesloten met een hek en een rij lindes en grenst in het westen direct aan het open landschap. De overige bebouwing is hier zonder duidelijk verband naast gezet, voornamelijk ten oosten van de kerk. Twee boerderijen liggen enigszins buiten het eigenlijke dorp, maar zijn er wel naartoe gericht. Het dorp kent geen gesloten bebouwingswanden, de relatie met het open landschap is overal aanwezig. De twee boerderijen die buiten het eigenlijke dorp liggen, zijn hiermee visueel verbonden, doordat ze met hun voorkant naar het dorp gericht zijn. Door middel van respectievelijk een weg- en waterverbinding zijn deze boerderijen ook functioneel verbonden met Warstiens.

De ruilverkaveling van 1964 heeft vooral functionele gevolgen gehad. Vooreen had het dorp voornamelijk een agrarische bestemming, terwijl na de ruilverkaveling de woon- en recreatiefunctie belangrijker zijn geworden. De ligging aan het water speelt hierin een grote rol. In de afgelopen jaren is de nadruk hierop steeds groter geworden, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de aanleg van het scheepshellingje en de bouw van een houten recreatiewoning aan het water aan de noordkant van het dorp. Deze woning ligt enigszins verscholen achter de oudere bebouwing, waardoor het afwijkende karakter vanaf de weg gezien slechts beperkte invloed heeft op het dorpsbeeld.

Het te beschermen gezicht Warstiens is vooral waardevol vanwege de combinatie van een oudere structuur en de eind 19e-, begin 20e-eeuwse bebouwing. Van belang is de relatie met het water. De boerderijen in het dorp zijn op één na met de achterkant naar het water gericht. Daarnaast is de schaal van de bebouwing van belang, naast de grote boerderijen zijn de overige gebouwen relatief klein.

Essentieel voor het karakter van Warstiens is de relatie met het omliggende, open landschap; de geïsoleerde ligging draagt hieraan bij. Door het ontbreken van gesloten bebouwingswanden is het landschap overal goed zichtbaar en wordt het van oorsprong agrarische karakter van de nederzetting benadrukt. Hierbij speelt de open ruimte tussen het dorp en het Langdeel een belangrijke rol. Karakteristiek zijn ook de hoogteverschillen in het gebied: het dorp is bereikbaar over een dijkje en met name de kerk ligt duidelijk hoger dan de omliggende weilanden. Op de erven in het dorp is enige beplanting aanwezig, waardoor het geheel zich nog meer onderscheidt van het omringende, open landschap.

BEGRENZING

De grens van het te beschermen gezicht Warstiens loopt langs de weg naar de boerderij ten noordwesten van het dorp, van daaruit langs de oude perceel-scheidingen naar het Langdeel. Vervolgens ligt de grens aan de oostkant van het Langdeel, met inbegrip van de 'Gerkemastate' en de percelen daar omheen. Ten zuiden van Warstiens volgt de grens wederom de perceelscheidingen. Deze ruime begrenzing voor het dorpsgezicht is gekozen in verband met de samenhang met het open landschap.

De exacte begrenzing is weergegeven op de bijgevoegde kaart, MSP/06/05.

RECHTSGEVOLG VAN DE AANWIJZING

Ter effectivering van de aanwijzing van een beschermd stads- of dorpsgezicht moet ingevolge artikel 36 van de Monumentenwet 1988 een bestemmingsplan worden opgesteld. De toelichting op de aanwijzing kan daarbij voor wat het beschermingsbelang betreft als uitgangspunt dienen.

Doel van de aanwijzing is de karakteristieke, met de historische ontwikkeling samenhangende structuur en ruimtelijke kwaliteit van het gebied te onderkennen als zwaarwegend belang bij de toekomstige ontwikkelingen binnen het gebied. De aanwijzing beoogt op die wijze een basis te bieden voor een ruimtelijke ontwikkeling die inspeelt op de aanwezige kwaliteiten, daarvan gebruikmaakt en daarop voortbouwt.

In het aanwijzingsbesluit is bepaald in welke mate de vigerende bestemmingsplannen aan het beschermingsvereiste voldoen.

BRONNEN

- H. Hajjtema, 'In Warstiens heerst nog echte rust'. In: *Dit was Idaarderadeel*, Grou 1983.
- C.S. Tolsma, *Warstiens*, 1990.

Kaarten

1. Fragment, 1718. In: B. Schotanus à Sterringa, *Uitbeelding der heerlijkheit Friesland*. Herdruk van de editie uit 1718, Leeuwarden etc. 1970.
2. Kadastrale kaart 1832, fragment.
3. Kadastrale kaart 1887, fragment.
4. Overzichtkaart met namen van gebouwen; situatie rond 1960. Libau z.j.
5. Oriëntatiekaart, RDMZ 2004.

COLOFON

Uitgave: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, Zeist 2007

Onderzoek en tekst:

Provincie Fryslân, drs. S. de Bruijn

Begrenzingskaart: RDMZ, drs. B.A.R.T. Broex

Foto omslag: Provincie Fryslân

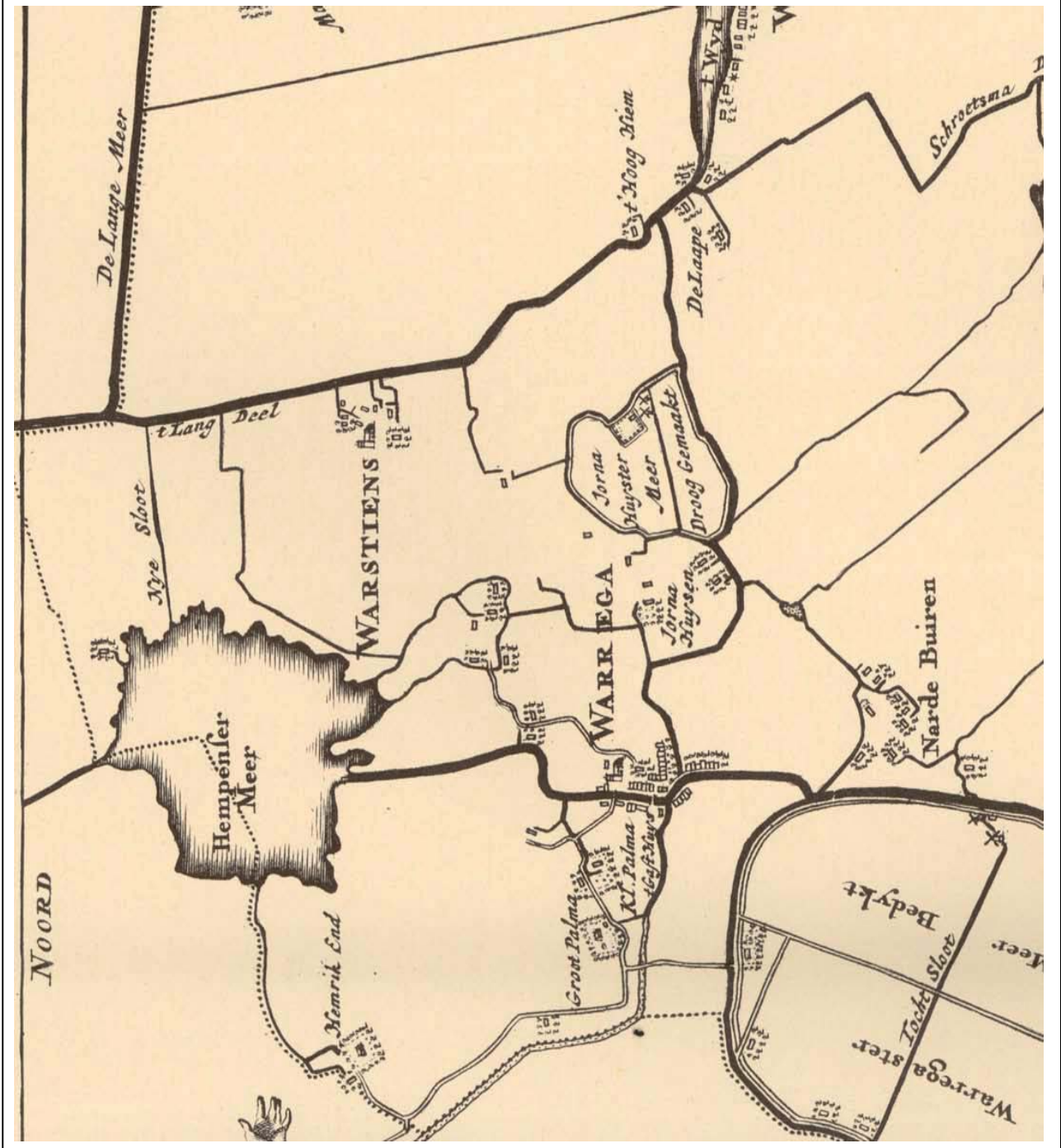
Redactie: RDMZ, drs. E.B. Manuel

PRODUCTIE

RACM/Drukkerij Kerekebosch bv, Zeist

BIJLAGEN

1. Fragment, 1718.
2. Kadastrale kaart 1832, fragment.
3. Kadastrale kaart 1887, fragment.
4. Overzichtskaart met namen van gebouwen; situatie rond 1960.
5. Oriëntatiekaart.

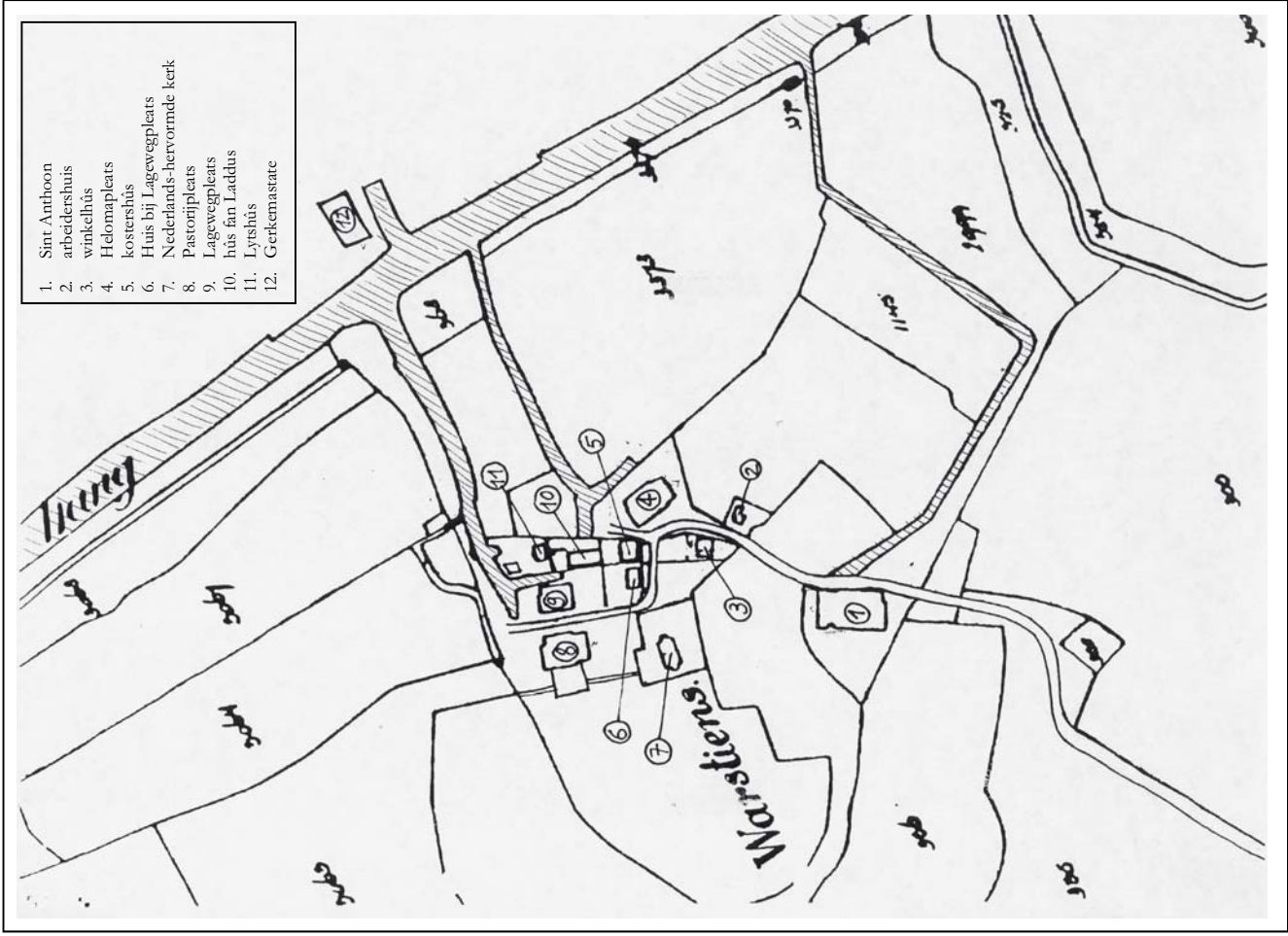
Kaart 1 Fragment, 1718

Kaart 2 Kadastrale kaart 1832, fragment

Kaart 3 Kadastrale kaart 1887, fragment

Kaart 4 Overzichtskaart met namen van gebouwen; situatie rond 1960

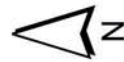
Oriëntatiekaart Warstiens

Legenda

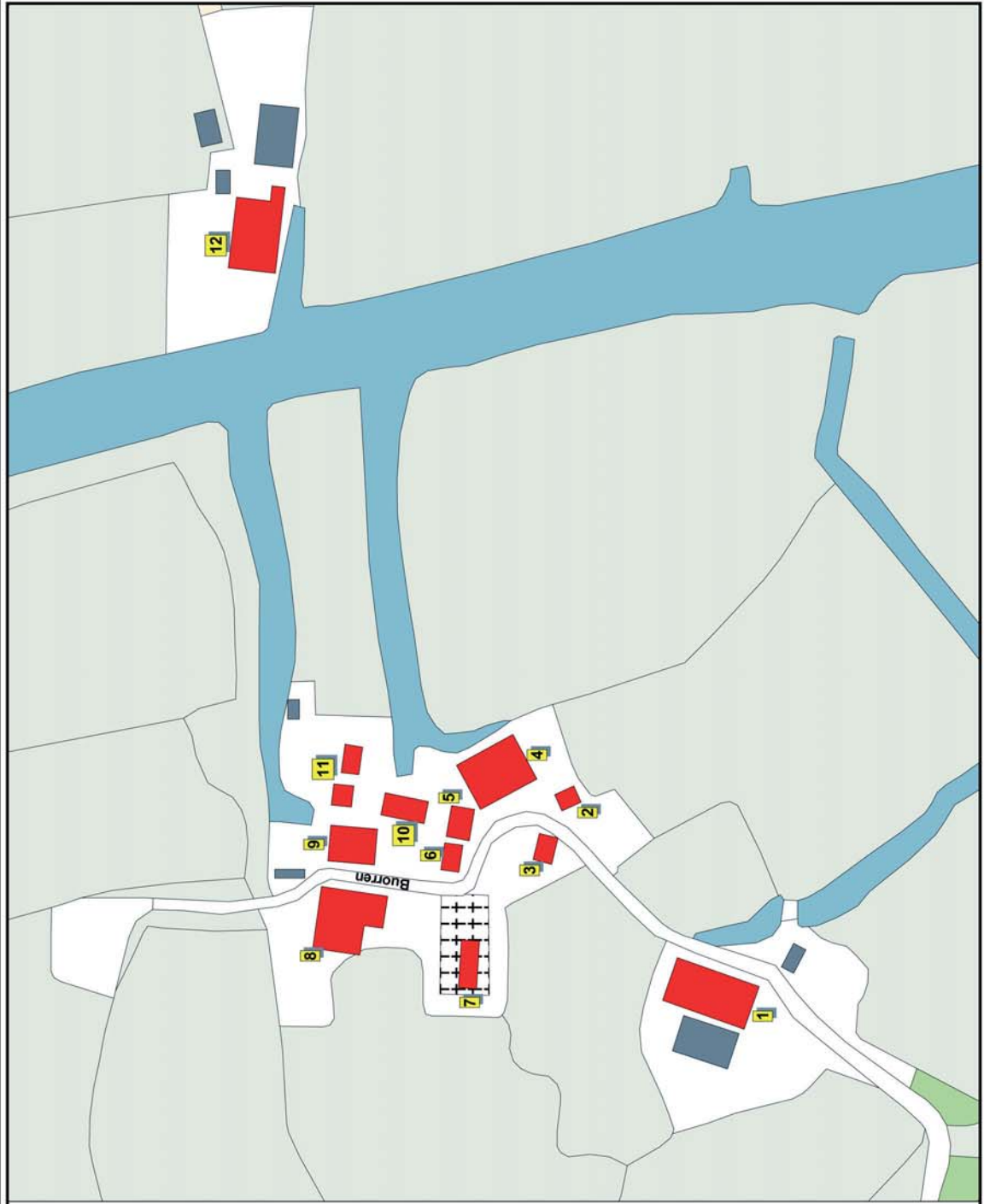
1	Sint Anthoon
2	arbeidershuis
3	Winkelhûs
4	Helomapleats
5	Kostershûs
6	huis bij Lagewegpleats
7	Nederlands-hervormde kerk
8	Pastorijpleats
9	Lagewegpleats
10	Hûs fan Laddus
11	Lytshûs
12	Gerkemastate

RDMZ, RIVM/B
5 maart 2004
Topografische ondergrond ©
Topografische Dienst, Emmen, 2001

REPUBLICAAT FOAR DE MÛRIDENTYFUNG

C o l o f o n

Opdrachtgever

Gemeente Boarnsterhim

Bestemmingsplan

BügelHajema Adviseurs b.v.

Projectleiding

BügelHajema Adviseurs b.v.

ir. D. Terpstra

Supervisie

BügelHajema Adviseurs b.v.

Projectnummer

025.00.00.10.09

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordering en Milieu BNSP
Balthasar Bekkerwei 76
8914 BE Leeuwarden
Telefoon: (058) 215 25 15
Telefax: (058) 215 91 98
E-mail:
leeuwarden@bugelhajema.nl
www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort